КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ДАЬКЪАЛА ХИЙЛА МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ—ДАИМ ДИЙНА ЛАТТА РЕВОЛЮЦИОННИ ХЬЕХАМ, СОЦИАЛИЗМИ КОММУНИЗМИ КОТЪЯККХАР ДУХЬА ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМЕРА ДЕРРИГАЧА МЕХКИЙ КЪАХЬЕГАМХОЙ НИКЪ СИЙРДА БОАХА СЕДКЪА!

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

КХАДУВЛ 1923 ШЕРА ДУЬЙ

№ 54 (4534) | ШОАТТА, 4 май, 1968 шу. | Мах 2 кап.

КЕПАЙОАЗОН ДИ

Кхоана советски кепайоазон ди да. Журналисташта, газеташи журналаши хьадераша меттел беррига советски нахд а деза да из ди, хIана аьлча лакха ба социалистически обществера кепайоазон лоархIам.

Шоватекъеи алхайтта шу хьалха, 1912 шера 5 мая Петербурге аральиий большевистски газета «Правда» хьалхара номер. Цу дака В. И. Ленина аьлла: «Болхлой газета болхлой трибуна я... Петербургерча болхлоша юкъ дIайоланьй... Ерригa Россе болхлой организацеийн газетийн сете къайлайоаккхаргйолча бIаьстан хьалхара чIагарг дола столицерча болхлой газета массане а хьал а лоацаш, цар ц1адолалаь гIулакх дIахоьхьоргда вай». Владимир Ильича аьлар бакъ хилла. Коммунистически парте даим кепайоазон йоакхо ярах, чIоагIгIа легIаденад кепайоазув Советски Iаьдал латтача шерашка. Нагахьа санна 1913 шера Россерча дерригача буржуазни периодически кепайоазон цхьара тираж 3,3 милл. экземпляр, вешта аьлча хIара 50 сага цхьа экземпляр хиннаяе, хIане вай пресса тираж 240 милл. экземпляр я, мехка бахача нахал дуккхагIа хул из. Юкъера лаьрхIача хIара деза диъне1 совгIа газети журналаш кхоач.

Дерригача дунен тIа бац вай миссел дукха книжкаш арахецаш мохк. Дунен книжки продукцех пхелагIа дакъа арахец Советски Союзе.

Укх шера советски кепайоазон ди деаду сийлахь-воккха уйланхо, революционер, Iалмаи коммунизмана лард еллар Карл Маркс ваь 150 шу дузача дийнахьа. Советски кепайоазув даим хила а хиннад хург а да марксизма-ленинизма сийдолча идейнца, цар хьехамга хьежжа дуне эргIадоаккхаш йоаллача болхлой класса революционни къовсамца дуваденна. Коммунизм хьалъяра лоаттабеча къовсамера вай мехкарча къахьегамхой а царна хьалха латтача Коммунистически парте а тешаме гера да советски кепайоазув.

Цхьаькха а ерг1ало а укх шерарча кепайоазон дек: дерригa советски халкъ а дерригача дунен тIара прогрессивни аламаш а Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дузача денга сийлеца накъабаха кийчлуш болча хана деаду из хIана. Цу событе чIоагIгIа влийий ергья вай кепайоазонна, цо лургба вай газетийн журналийн чулоацама лостам. Ехе шера Ленин ваь 100 шу даьара сийца тIайоаца социалистически декхараш кхоачашдара а промышленностен транспортен, иштта колхозийн совхозийн экономически хьоккхамаш товдара а гороалшкарчеи юрташкарчеи къахьегамхоша лоаттабу къовсам, бахьацара кхоачамбоацараш гучадахар уж а вай, кепайоазоно хIара денна юпача темаех кертера ярах.

Советски Iаьдал дьаьначул тIехьагIа чIоагIгIа хувцаденнад вай мехка кепайоазон гIулакх, къаьстта цецвоаккхаш да из легIаловелаьча дьаьта толамаш паччахьа Россе тIехьайнса юстара моттигаш хиннача къамий республикашка. Дукхлача шоай йоазув а ца хиннача къамий хIанз шоай меттала газеташ, журналаш, арадуваш книжкаш да. Духхьал Нохч-ГIалгIайче арадув 4 республиканский, 14 городскойи районнийи, 20 совгIа дуккатиражаш йола газеташ, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнот», шинь литературно-художественни альманах. Цу ерригача изданей цхьара юкъара тираж 190 эзар экземпляр я.

Республиканский, городий, районий газеташ а, иштта заводий, фабрикай, ведомствай дуккатиражаш йола газеташи бIаьш дола пенгазеташи шоай гIоачий болхлойи ахархойи корреспондентий неакъостала хьаду. Вай кепайоазон идейности партийности духъювла хьаст ба цуи нахапара бувзам. Дика лоархIаш да вай республике КПСС Грозненски райкома орган йола «Заветы Ильича», КПСС МалгIабика горкома орган «Ленинское знамя», Грозненски химически комбината «Химик» яха дуккатиражаш йола газет, кхыдараш. Уж дерригаш а ... ханнахьа юшеи хеш а моллагIа хоаш гIоттаденна критика еш лоархIадеш а да.

Доккхаеи бIехтокханеи декхараш латт советски кепайоазона хьалхашка. Уж айхха дуваденна да хIанз партийни организацеша деча болхашца. Газетий декхар да Коммунистически партеи Советски правительствай арахьарча а чурча а политикай наха бокъонца дIакхетабар. Дикка моральни принципаш йолаш, вай парте идеалашта юйIахьа болаш, советски патриотизма социалистически интернационализма йоаллаш хургболаш наха кхетам балар. ХIара денна а шерра а дузаш деза городийи юртийи къахьегамхошта юкъе хьаьркача социалистически аьлах. Кепайоазон болхлой беррига низа пятилетка кхоалагIча шера плани В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийлеца накъабахара тIайийца социалистически декхараш кхоачашде къахьегамхошта новкъостал дара тIаберзабаь хила беза.

Уж декхараш кхоачашдулургда кепайоазонна нагахьа санна цун балха юкъе болхлойи ахархойи корреспонденташа, берригача газеташ декхара бокъонца дакъа лоацаш, уж новкъостала хьинаре оарцагIбовле. Цудухьа да газетий болхлой кертера декхар активашара бувзамаш чIоагIдара шердари эгара авторитет йолаш, гIулакх дикагIа ховаш бола болхлой, колхозой, специалисташ газетий автораш хургбола гIулакх вIашагIехьдаккхар.

ХIара денна лакхбе беза газеташа шоай материалий идейно-политически чулоацам, газето цхьаькха критически выступленеш тергал ца еш юсаргйоацача тайпара болх вIашагIехьбаккха беза газетий болхлоша.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам лучбалабаьнате боккха лоархIам болаш хIана да кепайоазув. Цудухьа хIалех парте цунах бокъонца пайда эцар. Нохч-ГIалгIайчен журналисташ шоай низ кхоберг1ац вай мехка коммунизм хьалъеча шоашкара доагIа дакъа лацара.

А. СОЛОВЬЕВ,
КПСС ЦК-рча марксизма-ленинизма Институте директора заместитель

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ХЬЕХАМА КОТАЛО

КХОАНА 150 ШУ ДУЗ КАРА МАРКС ВАЬ

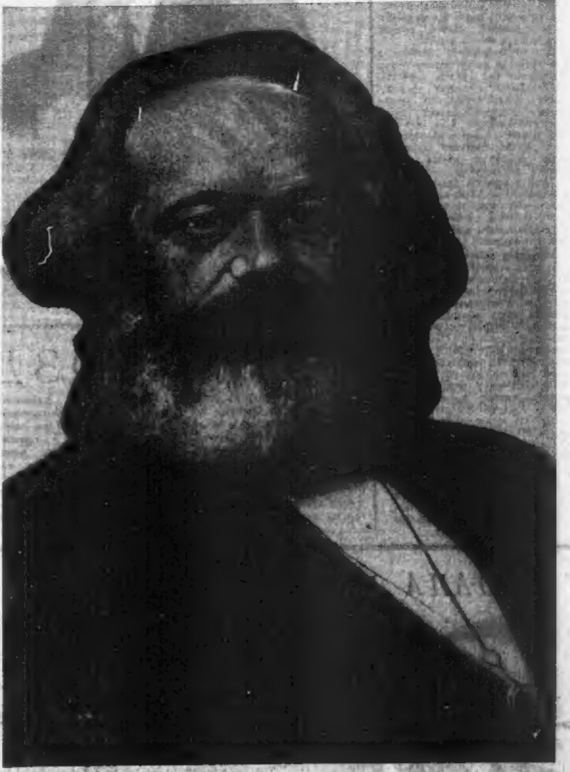

1918 шера Петроградски болхлой, ахархой, цIенехархой депутатий Совете В. И. Ленина дувцаш Карл Марксан портрет. Кремлерча В. И. Ленина болха кабинете да из портрет.

ТАСС фотохроника.

1968 шера 5 мае 150 шу дуз Iалман коммунизмана лард еллар, сийлахь-воккха уйланхо революционер — Карл Маркс ваьча хийнахьа дена. Ший уйлан тIа хьаттачен доттагIа хинначен Фридрих Энгельсаца цхьана Карл Маркса хьоакм кийчбаьб коммунистически обществени строй хьакхелдаш яр хилараx тарра пролетариата дерригдунен-исторически лоархIама хьакъехьа. Марксизм аьнна цIи дIаяхача цу хьехамо пролетариат кийчъаьй капиталистически эксплуатаце Iазапа кIалхаръялар духьа лоаттадеча къовсама Iилман лардаьдаша, аьргIа дIама дала...ий цкхдоаккхарглолаии а баь дIаеттабаьб дунен халкъашта юкъера болхлой болам.

Дунен пролетариата сийлахь-воккхача баьччаи хьехархочуи цхьа бIаьн ах бIаьн шу дуза юбилей белгалйоакх Iалман коммунизма идеяш котадоаш а йоалаш йолаена планете гIолла лелача хана. БIаь ткъе шу хьалхагIа, 1848 шера, К. Марксеи Ф. Энгельсеи «Коммунистически парте Манифеста» тIа яздаь: «Европе гIолла лелха лел призрак — коммунизма призрак» (К. Маркси Ф. Энгельси. Соч. 2-загIа арахийцар, т. 4, оагI. 423)[1]. Дерригача мехкий пролетарей къовсамо коммунизма гаргакхоачалуй дааме. Тахан вай замана эгара боккхагIа бола низ ба из.

Капитализма Iазапа кIалхаръяьнача болхлой класса юкъыхьачарча отрядаша классага гIолларча шоай вежарий дерзача отрядашта котало атачa йоалах. Социализма дуне шерхьаш латт, капитализма дуне готлуш латт. Капитализм дIа а ялха, цун метте дIа ца отта йоаг из социализм. Цхьанне да К. Маркса хьадийнала общество легIадахара закон.

1818 шера 5 мае германски гIорде Трире ваьв Карл Маркс.

Берлински университет йистейоаккхаш хиннача К. Маркса 1841 шера 15 апреле философе доктора диплом хьаийнай. Юкъаьнаша къовача Iилмахочун боам хиннаб ше преподавательски гIулакхашта хетаве. Цхьабакъда, Прусси правительства реакционни политика бахьан доаш из уйла йитай из.

1842 шера 1 январе деш Бельне аралувла доладелар тIалаьттача режимна оппозици йола «Рейнски газет». Цун кертера болхло, хIаьта цхьа ха яьннача гIолла кертера редактор а К. Маркс хиннав. Сихха айлуш хинай газета влияни, цхьабакъда, 1843 шера правительства дийхкад из. «Рейнски газета» тIа баьча балхо К. Маркса кхетам чIоагIгIа лакхбир дIахо чеа деча политически теоретически гIулакхашта. Цунна кертера а хила дIаэтт революцех, цун малIанх, бахьанех, из легIакхувлача низех доьл хоьш.

1 К. Марксеи Ф. Энгельсеи балхош тIа дIахора дерригa духтIавоахараш шу малане тIара теа.

Прусски полицейски паччахьалкхене политически гIулакхаш дехьалур да хиларах дог тийша, «Немецко-Французски Ежегодник» яха радикальни теоретически журнал арадаха безам болаш Франце вахав К. Маркс. Бакъда, цхьа номер мара арахеца вIашагIехьдаьннадац. Цу тIа кепатехача «Еврапейски деша», «Право-гегелевски критикана. Введение» яхача статьяшка К. Маркс аьхха гаргакхаьчав капиталистически общество йоаярх керда, социалистически строй хьакхоллара хиларах тарра болхлой класса исторически лоархIам а общественна социальни эрала яр духьа лоаттабеча къовсаме хьалха латтача теоре революционновоагIуйоаш лоархIаш хьакхьетьара кертера положени а къаьхьоккхара.

Париже французски пролетариата организацешца бувзам тессаб К. Маркса, болхлой собранешка цхьа ма, тайп-тайпарча мехкий революционерашна, цу залькхе эрсий эмигранташца а бувзамаш тессал.

1844 шера Париже вейнав къона Фридрих Энгельс. К. Маркса хьоашал тевал цунна, дагардарам цаIаш хиннав цар, цудухьа шоаш вел йоаккхача хана тешаме доттагIийя серттийкаши хиннаб царех.

К. Маркс кхерам а лоархIаш прусски правительства вIашагIехьдаьккхал францийски Iаьдалаша из мехкара дIавохийтинага. 1845 шера ший межеда Бельге вахав из. Духха цо гоаш цига, Брюсселе, кхаьчав Ф. Энгельс а. Цига цхьаьна цар -шие точал затта «Немецки идеологи», исторически материализма дерригa церттера лемаш вIашагIехьдахара гарта дIакхаьчаб уж.

Болхлой класса лоархIамаш общественна социальни организмана ... хиларашан дола серIа кIайчаш гучадаьлина Б. Маркси Ф. Энгельси пролетариата политически партин вIашагIйоьлла веладенна Брюсселе.

1847 шера коммунистий Союза яхача къайлагIарча пролетарски организацена вакъовахав К. Маркси Ф. Энгельси. Цу Союза конгрессе тIадиллараг1а цар отталь цуи програм — «Коммунистически парте Манифест».

«Коммунистически парте Манифест» — тоенача марксизма эгара хьалхара дIаерга-произведени. Цу тIа дийса, даим вIашагIехьбаьха а белаш эгара хьаанха кепатехай марксистски хьехама лардаш. «Из доккха книжка, — яздаьд В. И. Ленина, — бIарчача томий мах ба, цар уйланца хIане а тIехьа дахки дIахо ухаш а ерриг вIашагIехьбаьннаеи къовсам лоаттабеши йола цивилизованни дуней пролетариат» (Соч. биаза гуллам, т. 2, оагI. 10).

К. Маркси Ф. Энгельси церте лаьтта коммунистий Союза Iалман коммунизман дийн идейни байрахх а хьанна дIахьайкхаьй эгара хьалхара дуне халкъашта юкъера болхлой организаци хинай. 1848 шера вIашагIехьаьха-тIехьа буржуазно-демократически революцеш хилар Малхбузен Европе, Франци, Австри, Германи, Итали, кхыдола мехкашка чу а лоацаш. Цу событей башхало хилар ше исторически аренe дIахар хьакхайкадеш хиннача пролетариата эгара хьалхара политически къовсамаш.

Дукха ха яьалелха лаца е лаьца, Бельгера дIаваххийтар К. Маркс. Из Париже а цигара Германе а вахай коммунистий Союза организацена кулгалдар духьа. Кельне Ф. Энгельсаца коммунистий Союза ЦК кхыча членашцеи цхьана «Керда Рейнски газет» арадаха болавелар К. Маркс. Цо цхьан хана Центральни Комитетан коммунистий Союза организацеш кулгал а дора, хIаьта иштта Кельнски болхлой союза гIулакхашта юкъе дакъа а лоацар.

1848—1849 шерашка хиннача событешка бокъонца бахьайир К. Маркса хьакхелла керда теори. Политически къовсама дама деса кулгал эгара хьалха Iилмай ларанш тIа чакх а воалаш. К. Маркса боккха-дикка толамаш дахьад, хьачхьехай болхлой класса къовсам вIашагIехьбоаккхачара революционни тактика образецаш.

Германера революци эшаре Париже дIа ца вахача валийтанзар К. Маркс. Цхьабакъда, цигара а дIаваххийтар из, 1849 шера 24 августе Лондоне вахаф К. Маркс. Валлалца мехках ваьна лела моттиг а хинна дIаэттай цунна Англи.

«Чуоттабаь къахьегамхоша капиталиста цхьай бола 1849 шера «Кердача Рейнски газетах» тIа кепатохаш К. Маркса введени тIа яздаь: «ХIане, 1848 шера йоаккхача политически формаца бахарна классеии къовсам вай хилар декарахта бIаргабайкачул тIехьагIа, йа хьакхаьчаб буржуазни цун классеии доаин санна, иштта болхлой деал а лоттадара хара йолча экономически отношенешка гаргагара хьахара» (т. 6, оагI. 429). Иобр дIахо а шеi ел кьаьха ха, цIаьсха а лергIоала произведени — «Капитала» яьб а кхоллаш. К. Маркса хетталь боачь дIахорча теоретически балда программа.

Пролетариата ше бола хьайна гера а хинна дIаеттача цу книжкана К. Маркса, цо ше из аьлара, «дIаенкай цун унахцIенв, вахара ярав, дезал» (т. 31, оагI 454).

Даим событей юкъеметтиге латташ вола политически бIухо хиннав К. Маркс. Классови хьаьгтен исторически бувзамеи Iилмаи, объективни позицешкара мах баьб цо правительствай, партей, социальни группай гIулакхий. Шамаха хIаьа ца душ «Капитала» тIа болх а беш, цо цу цхьан хана газетий балхаца дакъа лаьцад, собранешкеи Iилмаи дискуссешкеи къамаьлаш даьд, болхлой боламе къовсам лоаттабаьб, цхьан оагIорахьара реформисташца а хIаьть, шоллагIча оагIорахьара, анархисташцеи сектантий левацко-авантюристически фракцешца а.

(Йистедаккхар 3-чу оагIо тIа).

ЦIЕЧА МАЙДА ТIА ХИННА ПАРАДИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИИ

Шовзткъе итт шу хьалхагIа советски цхьоалагIча мая сердал хьалтьалар Москвана тIа. Из сердал аьнкхер дерригача дунен тIарча пролетарей ираза Россе эгара хьалха паргIатта урагIа яхийтача байракхаша. «Историе чухь эгара хьалха, — аьдора 1918 шера 1 Мая аралаьннача «Правда», — дезду Россе пролетариато цхьоалагIа мая тоIаьь йоалаача классо санна а ца дездеш котъяьннача классе санна... Из, боккхача революционни къовсаме котъяьннача класс дола гIабанг шийна тIера Io а кхайса латт ший вахар, ший кхоане, ший ирaз паргIатта хьалдер а хинна!»

СУРТА ТIА: стратегически ракеташ йоагIа.

Н. Ситникова сурт. ТАСС фотохроника.

ЦIеча майдан трибунашка — промышленноста, юрта боахама хьалха даттарашц, Iилмахой, литературий искусствай деятелаш, партийний советский болхлой. Цигга ба ерригача континенташкара хьаьший, кхыча мехкий дипломаташ.

Спасски башне тIарча сахьата тIаьхьаш эттоена гергакхоачаш латт. Мавзолея центральни трибуне хьалтIайоал новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Б. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев.

Нийсса 10 сахьт дабача Кремла Спасски башне ...

Вийллача машинаца араволагIа парад тIаоцаш вола СССР оборона Министр Советски Союза Маршал А. А. Гречко. Цунга рапорт лу парада командующо — Ленина орден делдеча Московски тIема округа командующе заместитель инарал-полковник Е. Ф. Ивановскe. БIуналта гебоаккх марша, цхьоалагIча мая цIей даькъала духа до тIемахой.

Мавзолея центральни трибуна тIа хьалгIа а вьяле къамаьл ду министра.

Цхьаттара «Ура!» яхаш цIогIарч детт ерригача майдан тIа. СССР Паччахьалкхен гими лекх оркестро. Артиллерийски салют ех.

Сатем отта массехк секунд йоаккх. Цу хана хьакоз команда:

—Торжественно гIа боаккхаш доала!

Трибуна тIа вIашагIахийттарий теркам тIабеда къонача эпсарашта— лакхерча тIема дешара заведенешка деша бахIараша. ЦаI шоллагIчоа тIехьа тIехьаиз акаденеий училищай батальонаш.

Трибунашкара барам хIа-юза хьеф — гучабаьлар форма гIаьплой. Морякашта тIехьа йоагIа Ленина орден делдеча Ф. Э. Дзержински цIерагIча мотострелкови Краснознаменни дивизе колонна, царна тIехьа бола суворовски нахимовски.

Парада хьалхара дакъа чакхдаьлар. Цхьаь-хIана тIема техника гучайоал яхаш латт наx... Майдан тIа йоал М. И. Калинина цIерагIча гвардейски Таманска мотострелкови дивизе тIема машинаш. Танкашта тIехьа дIаэттача тIера йийлача машинаш тIа а багIаш боагIа десантникаш. Цар колонна тIехьа йоагIа Iалама боккха тIема ... болаш йола даьттана легIала ше-шеi дола установкаш. Уж а я фета гIолла дIа-юха кхухьаргIолаш а моастагIчун болата чIоагIгIалаша къовсам лоатабе каргIолаш а.

Нагахьа санна фетара десантникашка даьттанашкарча тIема беш дола вай бIунций тIема автомобилий а хьинар хIие а цхьа кхоачам хилле танкаш хьалхагIа а сийна лаьттача царча бIунций кертера низ ба. ХIанара тайпа моллагIча кхача машинех дикагIа лораеш а массалар тIема ниэе а хьерии гера а беча Iоткъамх. Уж юкъасовцаер гьял е гIемарана а, е уналаша а. Уж а хинна е Iама юкъе гIолла чахкьала, ил буко гIолла дIаяха а латтаргдолаш. Духхьал из тайпа техника яр параде Ленина орден лелдача гвардейски Кантемировски Краснознаменни танкови дивизе хьахьекхар.

...Хинз йоагIа гаьнна етта йоаккхий топаш а, кхы а йоккхагIа калибра ниш болаш йола йоаккхий топаш а, бирса реактивни установкаш а. Тхон дIайаьннатул тIехьагIарча шерашка Iалманеи техникаши кара гIдаьнарам шийна чулоацам йола вай артиллери тIеи тIа низ бола средство я. Артиллеристий аламна дукьала лоатталургбац моастагIчун пхьакхта а оборонительни гIирс. ТIема низага диалача гIоргьаьннача «катюшеи» духкала а тIех а реактивни установкаш.

ЦIеча майдан тIа йоал ракеташ.

Шоай тIема техника эгара хьалхагIа хьахьонх фега гIоллера тIема духкаларча оборона подразделенешта. ТIехлелх тележкаш тIа яда дото бесса ситараш. ПВО бIуний личний составa вахара хьакон — тхон йе даим кийчча хилар.

Уйла тIаозаш я тактически оперативно-тактически ракеташ. Цар на тIехьа йоагIа ТIема-Форда Флота баллистически ракеташ.

Парад чакхйоалаш ЦIеча майдан тIа йоал стратегически гIулакхашта лаьрхIача ракетеи бIуний ункарe техника, Советски Гераашцарча Низий курал. Из техника — вай даьхе тIема низа ларда, агрессор изавета кертера средство.

Майдан тIа йоал низ бол баллистически ракеташ. Царна юкъе я кердача деатораш летаю кхо дагIа юла континенташ тIа юкъе кхуьса ракеташ. Уж кхувсача хана атта а, сихха кийчъе а, массехк секунда шахташкара санне, иштта кхыча стартаашкара а кхувса йиш йолаш я.

Майдан тIа гIолла эгара тIехьагIа йоагIа низ боланагIа йола стратегически ракеташ. Кхоссача гаьна ваара цхьаккха доарам бац царна. МоллагIча оагIорахьара а моастагIчун объекташта доь мухурдолаш я уж. Цар ядерни зарядий низ бувца цахезача тайпара боккха ба.

(Йистедаккхар 3-чу оагIо тIа).

КХОАНА-КЕПАЙОАЗОН ДИ

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГІОНЧА

ИШТТА ХЬАХИЛАР ТХА ГАЗЕТ

ДІалахача шера декабрь бетта КПСС Нохч-ГІалгІайн обкома бюро решенех цхьайолча йоккхайча Грозненски предприятешка арадувла доладелар дукхатираж йолу керла газеташ. Цу дакъе Грозненски швейно-производственни объединене арадувла доладелар «Швейник» яха газет.

Цул тІехьагІа газета редколлеге членашта, газета штатни болёш аннарга хьежж, сона хьалхаяцка этта декхар чІоагІа лоархІамен бехктокхамен дар. Иштта хила деза керда арадувла доладенна «Швейник» яха хаттар дар хьалхашка эттар. ДагадоагІа сона, дукхьашха парткоме вІашагІкхийтта редколлеге беррига членаш, цхьайолча отделий кулгалхой, парткома членаш.

Хьалхара номёр арахецаш дукха халонаш нийсъелар. Уж халонаш эшайир газета редколлеге членаша, газета хьалхара номер араьлар укх шёра 17-ча январе. Цу тІа объединене генеральни директора А. И. Вабаджанова язъьча статья тІа дуйшар соахка хІамаш тегаоаша дьахача толамехи укх шера хьалхашка дегтача декхарехи лаьца. Цу номер тІа яр ВЛКСМ комитета секретара Л. Щербакова корреспонденция, тайптайпара информацеш. Цу тІа дьахна материалаш йийшар хІамаш тегарашта. ЧІоагІа езаелар газет дешарашта хьалхара номер. ХІара кІиранна кхаьрача дийнахьа хьеж хІамаш тегараш хевза арайоалача «Швейник» яхачь номерага.

ХІаьалехьа оаха араьийцай газета 15 номер. КІезига-м я уж. Цхьабакъда, цу тІа кепайийттача материалашка хьежача уж кІезига я ала йиш яц. ХІара номер тІа хул информацеш, корреспонденцеш, зарисовкаш, цул совгІа цу тІа хул лоархІамеча тема. Уж материалаш кийчъю общественникаша, отделий кулгалхоша. Иштта газета оагІонаш тІа хиннай «Берттегдар — продукце дикал» яха объединене ОТК начальника А. Харичко, «Производства командир — экономика йовзар» яха херттерча эконо-мистa Ж. Цыйпаковa, «Ритмичность — ритмичность» яха, кхыча авторий статьяш, корреспонденцеш.

Редакце коллектив кийчйир цу анкета. Цу тІа хІар производства чІоагІа лоархІаме дола шиъ хаттар: «Ритмично болх дІабахийтара де дезар фуд?» «Сахьат доацаш продукци арахецара де дезар фуд?» яха шиъ хаттар. Газет дешарий, хІамаш тегарий чІоагІа безам тІаьхар даькет.

Цул тІехьагІа газета оагІонашта гуш хиннараш цу хаттарашта хетаьь материалаш яр. Газета оагІонаш тІа каст-каста кепаеттар продукце дикал лакхъяра хетаьь, цу дакъе дикагІа болх беча участкай, цехий опыт дІайовзайтара йола материалаш. Дукха ха йоацаш цхьанкха сахьат доацаш продукци арахецара йолча саратовски метода хетаьь біарчча оагІув хилар.

ХІара номера тІа хул критически материалаш а. Каст-каста кепаетт халкъа тІахьожама группа беча балха итогех лаьца, иштта шира хулаІаминга фельетонаш, кхыйола критически материалаш.

«Партийни вахар», «Нарех вай доккха ду» яхача рубрикашта кІала кепаетт дукха материалаш. Критически материалаш кепатехачул тІехьагІа цу дакъе даьр фуд хийтаяш хоам бу газет дешарашта. Газета балха кхе к кийсу шьадоаь кхочамбоаьалбаш, уж дІа а доалаш дІахо йолача хана тоаде лерхІ оаха «Швейник». Авторски коллектив а кІеззиге я тха. Цудукъа оаха лерхІ объединене чуйоагІача дах цехех филиалех корреспондентски посташ вІашагІйоха. Гуш ма хилара кхоачаме дезаш хьалхашка лаьтта декхараш кхы а дукха да. Уж толлаш кхоачаш а деш тхоай болх дикка тоабергхиларах дог тийша ва тхо.

О. МАКАРОВА,
Грозненски швейно - производственни объединене «Швейник» яхача дуккха тираж йолча газета редактора декхараш кхочушдер.

В. И. Ленин «Правда» газет дешаш ва. (РСФСР искусствай заслуженни деятела П. В. Васильева дилла сурт).
ТАСС фотохроника.

ГАЗЕТ ДЕРА СТАНЕ

Миц дика а беша тІар доккхалуш ха яр.

Наурски района Ленина цІерагІа колхоза бригадира [illegible] бригагалхой сейцар [illegible] хІама [illegible] ... Ших хьалха салий яр механизаторий гІар. [illegible] лаькхьалаш а [illegible] а [illegible] ... «ХІана [illegible] авотлавка, газеташ доацаш тхо тІехан лигІар гІертъ хьаьІ ма» яхаш луцадар нар. Цхьа уж автолавка массала шоаш болх дІабоабалехьа біаргаго, цо дешаш керда газеташ доша.

ПІаьхха мехкарех цхьанне цІогІа тесар: «ЙоагІа!» Массанар дІайийрдар автолавка хьагучаьлчча оагІорахьа.

Кабина чу хьаеллаелар газеташ, журналаш литература, кхыдола кулгустуаш доха кийчдаь лаьтташ стол тІехь.

— Новкъостий! Тахан «Грозненский рабочий» газета шоах лаьца ю, — гІадваха хаам бир машина шофера В. Шевцова.

— [illegible] пайда ваьй а, — [illegible] къамела бекалочо [illegible] Виктора, Комсомолка ДІаудо Галяс газет хьадоаршадаь чІоагІа бйеш: «[illegible] квартала итогех пхурцаша хІама а хьалле ледаш — [illegible] царга дІайай, ДогІла, хьай [illegible] кьагадала хІанз а деза-лаь хьа ...».

— Хоаний шоана, новкъостий комсомольцаш, халле яккхара къовсамаш хІанз а леладеш да. ХІаьта вай халла хьалха чакхдакхда деза біаьеташ алат дІадера гІулакх, цул совгІа, беш бола болх дикал лакха йолаш хила беза.

— Чакхдоахареда вай сизагІа біаьеташ балхаш, — аьнна къамел даш дар механизатораша. Тракторашт лотаь болх бе дІабохабелар уж. Массане цхьа уйла яр цар: болх бе.

... Шевцов Василий цу кхьа кхача болхамашка вахар профсоюза пхьеьсамкоша газеташ, журналаш, кхыдола литература йаца.

В. ИГНАТЕНКО.

ДОГ ГІОЗДОАХА ХУВЦАМАШ

Болхлой кепайоазув кхоллача хана В. И. Ленина сатийсад Россе дуккха шоай болхлой газеташ а долаш йола болхлой организацеш хуага. Ма гІадгІоргвар Владимир Ильич тахан аьрa сурт біарггго йиш хилча. Вай мехка хІанз арадувла 8 эзар гаргга центральни, республикански, краевой, областной, городской, районни дукха тираж йолеш газеташ.

1913-ча шера хІара эзар сага кхоачар 21 экземпляр газет, хІаьта 1966-ча шера вай мехка хІара эзар сага — 327. Паччахьа Россе цхьа кьамий 14 меттала мара арадувлацар газеташ. хІаьта хІанз СССР хальчаьй 58 меттала арадувла газеташ.

ХІара шера дегІауж газетий тиражаш.

Вай мехка иштта арадувла дуккха тайп-тайпара журналаш — цхьа эзар совгІа да уж.

Укх тІеххьарча кхаь шера журналий цхьара тираж 81 миллион экземплярагара 130,5 миллионага кхаччалца дегІаенай. Из хул 61 процент.

Книжкаш арахецара дунен тІа эггара хьалхара моттиг Советски Союзага я.

Паччахьа Іаьдал долча хана вІалла кепайоазув доацаш хиннад нохч-гІалгІай халкъ. ХІанз вай республике арадувла диъ республикански, 14 городской районни, 21 дукха тираж йола газеташ, «Лоаман Іуйре» «Орга» яха шиъ литературно-художественни альманах.

Нохч-ГІалгІай книжни издательства арахец нохчий, гІалгІай, эрсий меттала художественни литература.

ХІара шера лакхлу газетий, альманахий тираж.

ТХА ШТАТЕ БОАЦА КОРРЕСПОНДЕНТАШ

Укх тІеххьарча массехк шера каст-каста материалаш язьеш я Пугоева Марем. Къаьстта дукхагІа язду цо дІахьача эшаш тІехьадоача гІулакхашта дукхьала. Марем болх беш я КПСС Назрановски райкома кхалнеза лакъе беча балха отдела заведующи йолаш.

Дукхача хана дена «Сердало» газете дакъа лоацаш ва хІанз Шалий района «Джалка» совхозе кертера зоотехник Макадиев Мальсуд. Цо язъь материалаш хоадди белаш я, йийшача специалисташа а къайбаш пападарина а пайда эцаргболаш хул.

Газета «Школьни вахар» яхача рубрика кІала тайп-тайпарча темах [illegible] ларах веза газет дешараша Сёмин Георгий Федотович. Дукха ха я цо Шелковской района халкъа образование отдела инспектор волаш къахьега. Тха шу совгІа ха я газета хаддаза язду.

1963-ча шера дена «Сердало» газета оагІонаш тІа кепатт тха штата воаца корреспондента «Малгобекнефть» НПУ профсоюзе промкома инструктора Бузуртанов Ильясий Шамсудина материалаш. КІеорга чулоацам болаш хул цо язъьйтта дийцарех, буруелттаяш [illegible]

МИШТА ЯЗДУ АЗ ГАЗЕТАГА

ГуччахЬа аьлча, шин газета тІа мара язде цог доагІаш ван со: «Сердало» «Знамя труда» яхача районнин газеташ тІа. Вельвал малагІа да?.

Инженер а штате воаца корреспондент а хиларах твора чІоагІа лоархІаме хІа юкхьаниа дІаволавалар: хьалха белгалъяь очерка е статья тема хьалар. На ца да. ШоаьагІа-дале, редакце массала а хьалле хІа оттаю. КхоалагІа-дале, ха ца туллийташ, сихха кепатех материал. ХІаьта, юххера а (башха яз хе декхарийла я аьнна хеташ а вар со), материал кепатехь арааьнийй, хьай воал бу сога письмоша.

Цу делача хІамаша дисциплина лакхъю, біубоалийт, массаза а хІамах дух доввьш хулийт, дагахьа сай долашагІа хет газет а мун редакци а. Аз доккхал ду «Сердало» газета штате воаца корреспондент се хиларах. ХІаьта, дагахьа саина сайга аьаиача хана газета материал кийчъе сай вІаштІехьа ца даьлча (укх массехк шера шоазa в кхоазa мара найсдениазаш ца иштта), се бекке волаш, новкъостаншта айса хьоьзам бича, шийй ханнахьа урок ца еш виса дешархо саина хет сона се.

Иштта гуччахЬа арда за, дика материал дукхагІа йолча хана уйлашкара хьахулаш хилар. Редакцегара задаши сайга хьакхевчача дийнахьа, нийсагІа аьлча, цу сарахьа денз дІаволалу со гІулекх чакхдакхха. ДукхагІча хана сарахьа, биисанна вагу за, хІаьта дезал тхьайсачул тІехьагІа вхы а дикагІа за яздеш. Хьалхарча сарахьа массаза а, хьалхашка оттаьача темах сайна ха деза дешаш белгалду за. Цхьаза 20 — 30 хул уж тайпа дешаш. ШоллагІча сарахьа боккьонца зоатгІача тайпара жон ду аз, цу деррагача хаттарашта, кхоалагІча сарахьа очерка, зарисовка е статья язъе йолаю, цхьабакъза, къоастадала лисаш тІатоха дезеш дешаш белгал а дахаш. «Черновик» язде се волавалалехьа къамлы ду аз предприятe, цехий е участкий кулгалхоша, технологаца, планоинкаша, финансисташа е сайна хьашт йолча профессех болча мутІарерча болхлошца. 5—7 дийнахь боккьонца кийчьа» а дакхе редакцега дІайохьийт аз материал дукхагІча хана. Цкъаза, материал сихагІа язъяь яккхар дукха мукъача денощка язъе хьож со аз (дагахьа саина тема деррига дешаш къоастадаь даьнна хулe).

Белгалдаккха доагІа, моллагІа материал язъеш хилча, оалангара дезз дешаш тахха дезаш хилар. Дагахьа саина политически дешара сетерча запятеех лаьца зарисовка язъеш хилча, массехк заняте тІа дуа, деша багІарашна къамаьлаш ду.

ГІад а ваха азду аз фронте сай хиинача хоттагІех. Сийлахь-боккхача Даь-мехка тІем тІа лаьттарех.

Масала, соалка. Котала Денна хетаяь тІем тІа гвардеец-кавалерист хиннача, хІанз плотник волча М. Хамхоевх язъяь са зарисовка кепатехаа араьлар «Сердало» газета тІа. Шу даьннад цу хана дена, хІаьта материал кепатохарах дІа-дахь кхазьийта дзлааь кавхаташ хІана а сацаназа. Мехкарча массайолча хоттагІашкара язду тІем тІа хиннача хоттагІаша. ХІаьта Советски Эскара 50 шу дуаача дeн сийна письмо а шийй сурт а дайтар М. Хамхоевга знамце партшала Красовске — Хамхоевна тІем тІа карагІдийнача деналерча гІулакхех.

Йоалоц балха сона чІоагІа новкъостал ду «Рабоче-крестьянский корреспондент» яхача журнало. Цхьабакъда, корреспонденташ цагтахьа мара вІашагІбеттаиш ца хилар из во да.

А. БАКАЛЮК.

> Газет коллективни пропагандисти коллективни агитатори хинна ца Іеш, иштта коллективни организатор а да.
>
> *В. И. ЛЕНИН.*

ХАЛКЪА ТРИБУНА

Советски кепайоазонна хилъе лоархІаме моттиг дІалоаца районнин газеташа. Вай республике 14 да уж. Шоай хІара номерца цар къахьегамхошка кхоачаду парте дош, уж оарцагІа боах хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Цар оагІонаш тІара вайна гу районий вахара сурт, къахьегамхой сий дола гІулакхаш. Цар тІа хул механизаторий, тьаьбаш леладерий, тайптайпарча предприятей, организацей болхлой, гІуллакхерча цаьхьа письмош. Шоай эттара бочагІа бола уйлаш аьхь цар газеташка, дувца уиттаду лоархІаме дош. Боккьонца бола халкъа трибуна хинна дІаэттад районни газеташ.

Хьежаргда вай апрель бетта тІеххьарча деношка араьйнача цхьайолча районий газетий цхьаьца номерга.

Фуд шу кхаь?

ХІара газета тІа а Май сийна къахьача социалистически яхьах йола материалаш. Къахьегамца кагтлонашта [illegible] районий къахьегамхой шоай хьаесарча пІейна. Цул совгІа газеташ тІа а районий вахарерa кердамр дувца материалаш а.

23-ча апреле араьйнача «Ленина никъ» яхача Назрановски района газета тІа кепатехай трикотажни фабрикера репортаж. Из фабрика районе хьаьхь керда предприяти я. Цига болх беш дукха гІалгІай кхалнах ба. Цар Іоамай [illegible]

«Швейни участке болх беран дукхагІа бараш къоана мехкарий ба, — йоах репортажа тІа, — царех цхьаьбараша фабрикера училище чакхъяьккхай, хІаьта вокхар Ленинграде дийшад. Массане я болх дика бу, — яхаш дувц цеха начальника. ХІаьта къаьстта дика къахьег шира - мотористкаша Гайсанова Лидас, Газиева Мединас, Султыгова Раис, Мальсагова Ляэс, Дакиева Ханифас, иштта кхычар»...

Дог гІоздоаха гІулакхаш да дІаяхо репортажа тІа дувцараш.

26-ча апреле араьйнача Ведена района газета тІа къона кагий бац тІалаттош доккха безаме сурт да. Малаьй уж? Уж ба Советски Эскаре гІулакх де баха кийчбенна кагирхой, хургбола біухой физически а политически а дика кийчбоинаб. Эскаре гІулакх де бахка кагирхой торжественни хастахьбехар традици я хинна дІаэттад районе.

27-ча апреле араьйнача МалгІобика района «Ленина байракх» яхача газета тІа кепатехай къахьегамхой депутатий МалгІобика городской вархІагІча сесcерa материалаш. «Культпросветучреждений болх — тахановча декхарий бохашта» яхаш да дувца эттаьь дош. Керттера терхаш гІабохийт кхайначa механизатораштa гІулакхъ лелга тоадара, культпросветучреждений болх кхашка берзабиа.

«Къахьегама байракх» яхача Сунженски района газето дукха язду производстве хьалха латтарех, цар опытех. «Миллион фуъ» яхаш а 23 апреле араьйнача газета тІара информаци. Из толам баьккхаб «Путь к коммунизму» яхача колхоза ноа тІара оалхазараш лeладеча ферма коллективо. Ах шера плана хул цунах. Делена Валентина Михайловнао кулгалдеч оалхазараш лeладераша дош деннад шера план 7 ноябре кхоачашде. Из царна карагІдаладолла гуш да.

28-ча апреле араьйнача «Советы Ильича» яхача газета мекъера ши оагІув хетаьй Грозненски районерча Гикаловски цартарча Совета балха опыта. Массе оагІерахьара хьагойтаб Совета болх. Хьехаам оца хетаргбалаш дукха хІамаш да.

Иштта кхы дукха а лоархІаме гІулакхаш дувца районни газеташа. Парте райкомий тешаме гІончаш шоаш хиларех тирра цар денна къовсам доттабу нхе шера плани хадал хьалха кхоачашьяра В. И. Ленина ваь 100 шу дизарах сийна тІаьйна декхараш кхоачашде къахьегамхой оаршагІбахара, дикалар хьалхашара, новр юкъера хІаннадара, къахьегамхошта коммунистически кхетам бахара.

Тахан кепайоазон ди дезача дийнахьа вай дог тІара доаца боккхагІа районни газеташта, шоай сийлен декхараш дикка кхоачашде каййла шун, аьнна.

РЕПОРТАЖ

ДЕШАЧУНГА КХАЧАЛЕХЬА

Хаддаза деча машиний тата йиш» я хьахозаш «Грозненский рабочий» издательства типографе линотипни цехе. Цу чура «эсе» вІашна а ларгаг ца кхеташ сайна, хІаре машине хьалхашка болх беш цхьацца саг вагІа. Линотиписташ бе уж.

Гоазача пендарча пІеншаша пандара вакаш тоІош сейне линотипни машине клавиатуре тІа шьера «логаз» линотипистка Ткачева Галий (хьалхара сурт) пІешгаш. Линотипни машина пленка тІа хьуэттеча эналий кийх мутІ хьалбув.

ХІара сменагІа бола балха норма кхоачашъеш хилча шовзтьаж вІаьйтта эзараза пІеагн цаІи ахь эзараза вырд кулга бедали тоІе аьа линотиписта. Смена задани кхоачашьяь Іаш линотиписташ. Масала Ткачева Галас хІара дейнахьера норма бетта план 120—137 процент кхоачашъю.

Верстальни цехе шин мутІарагІа латташ газетий оагІонаш хьаю — шийй тайпара истолаш — таллараш я. Царех шин таллар тІа ю «Сердало» газета йиь оагІув а.

Кепадеттача йоазон мутІарий гранкаш хьагуй а еш редакце секретариате оттаьча макетах газета оагІув (полоса оал цувах типографе) хьеш я верстальщице Глазкова Светлана (шоллагІа сурт): «Сердало» газета редакцени корректор Аушева Любе (алттахьара яр) йоала полоса тІа ше белгалдеь гІалаташ дІадоахийтаьа).

Шийй болх дика бовзараш совгІа (1967 шера Ленинградски полиграфически техникум заочно дешаш чакхъяьккхай цо), из Іалаьмата сихен пІерг доацаш бе хоа С. Глазковайна. Бохкача лоархІаме да из газета балха. Цунна дика хет газета макет цаІалхкаж, полосаш тІара материалаш хуьца ца езаш хилча. Газета балхеца из дизза вІашгІенна ца доала а, дукхагІча дакъе Глазковайна ма хеттара хул. Шийй бола дика беш хьаерах совнагІа, коммунист С. Глазкова предприяте общественни вахаре хьинаре дакъа лоац. Коллективо дикка сий ду цун. Ленински районни Совета депутат я Глазкова С.

Верстальни цехера стереотипе йола а детта ротационни цехе, доцца аьлча, газет кепатохаче цехе кхач газет. В. Кузнецов а Ткачеваи ва матрица пресса тІа полоса кеп я хьакха, стереотипни машина тІа газета оагІонаш йоападенча дахах келаш еш. Хадзамурадова Хьесан Г. С. Погосяни бе ротационни машина тІа газеташ кепатохаш. ХІара 5—6 минута эзар газета экземпляр арахьоех ротационни машино. Типографе гІоала иштта никь бу газета.

Тахановча дена къахьегама кердача толамашца декъаденай полиграфистий барт тайна коллектив.

Хь. ЭГИЕВ.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ХЬЕХАМА КОТАЛО

(Июстационар. Декабрь 1-гlча агlо тlа).

Поль Лафарга геттара ийса белла ма декхара, Iилма чуй обществени гlуллакхашнех хьалхарча позиценна лаьттача, ваггахьа мара ца ийслуча вахах цаI вар Карл Маркс, хlаьта Iилмахо а социалистически чъоюсамзо а шаккхе цаI доархlаш мара къаьста кхетаве йиш йолаш а ванар ма. К. Маркса хьахьеккад кхоллалица халкъа баьчча, трибун ше хилар.

К. Маркса революционни, практически, организаторски гlуллакхий бухь хиниаб 1864 шера 28 сентябре вlашагlъелла пролетариата йоккха дуьней халкъашта юкъера организаци — 1-гlа Интернационал. Цун са, Учредительни манифестан, цу организацие дукхачча кхыча документийн автор хилар К. Марксах.

XIX-ча бlаьшерен 70-ча шерий юхь белгалькьлар доархlамеча исторически событешца. Буржуазни правительствана духьала гlайтта парижски болхлой, 1871 шера 18 марта йаьдал шоий бе а делла, эггара хьалха пролетариата диктатура оттае хьежар.

К. Маркса геттара лакха мах баьб парижски пролетариата революционни исторически инициативах турпалдах. К. Маркса язаь хиначча «Францера граждански тlом» яхача Интернационала Генеральни Совета кхайкарал тlа кlоаргга анализ еннай Парижски коммуна урокашта.

Коммуна эшара керттера бахьанаш хиннах пролетариата хьашташ ийса хьанкхайкаден декхараш кхета а деш болхлой правительства гlуллакхашта керте оттаен хоьии йола революционни парти ца хилар.

Цу вывода дагадоккхйтар К. Маркса I Интернационала, гlуллакхий масса агlорахьара мах бе а, юкхера а, дерригаа дьелаш теркалдальчуд тlехьагlа, из дlахецнига дуьца а. Ший хана боккхача исторически доархlаме хийнаьа Интернационала торонаш хлоачаенкахр. болхлой болам дегlакхувлача кердача замана — торалла шербиран къамий пачхьалкхений доазошкаш массени болхлой партеш хьалран моттиг дlаьлла эаш зар из.

Политически гlуллакхаш делалеш ше мах яьккхача хана К. Маркса чlоагlа уйла еш хинай Росси. Вай мехка революционни процессаш леттеца революционни гlоагlа тергlаьлар теркалеш санна, чlоагlа тергlаьлеш хинная ио «Капиталах» тlа болх барца дуьаалеина цу мехка социально-экономически строй теоретически lомаелга а, чlоагlа сий деш хинная К. Маркса эрсий халкъе, лакха мах баьб цун культура, цо эрсий мотт lомабьаь. Сийлахь-боккха революционер эрсий революционни болама дукхача дезтелашна шоашца хьашал долаш е цара хаьхаташ хlахка ухийташ хинаь.

Мохк социально-экономически дегlаахар дьархlа lона а деш, къьастта а 1861 шера реформа хиннача тlехьагlа, К. Маркса боккъонца нес тийшал. Европерча моллагlча кхыча мехкал Росси буржуазно-демократически революцина гаргагlа лаьтташ хиларах.

Эрсий революци хиларга чlоагlа сатуйсиага ша европейски континентерча эрригача революционни процесса воовлейстан эрга а цуьна херцесса ваьгиунеи исторе чуьх голатоьхийта йуьнт цунах хургалларга в дог хьарна дувзадениа зар. Цу хана дааьла 10г тlехьагlа кхеачашхилар. К. Марксаи Ф. Энгельсан хийттачул ликхи тlехьагlен кхыдолча хьалышкен хиннаьале а.

Сага буьурсбиала тайпара чlоагlа. I-ча Интернационале баьча lаьлыате боккхача балхе, дерригаа интиш тlаьдахийтар а деваш дуккхача шеранна яьча теоретически хиятеша, цlаккха а торе вlаштlеxьа ца ялиро, юхкера а, букхнешаш йола селаро, юххера а, сог яларо учахцlено йолаийр К. Маркса. 1883 шера 14 марта 65 шу даьнна волча хана велар иа.

Адамий исторе чуьх голатохача хина вахьаь К. Маркс. Европерча хьалха латтач, мехкашка чlоагlа дегlайоагlаш латтар капитализм. Обществе дегlаяро хьаддашка оттайора керла, хьаддаргlа гlаттанза хинна, шоаш хьайокхьиттилгом пийса къоастlелхьайовзийтилгом проблемаш, эгген дlаlехаш хиина проблемаш, эггара хьалха пролетариатагарча хьалхара хьалха пролетариатагарча хьалгара хьалха доладолж. К. Маркс фу сга хинаь аьлча, из хиннав, цкй тlех хьакхьалиа капиталистически строя маlак техка а исторе хьалханта оттадаьча овлангарча хаттаранта жоп лаха хайна а вала сег. Пролетариата теоретик хинаь цунах.

Марксизм хьахиннай XIX-гlа бlаьшере юкъенхача хана Iилма дегlаухачa боккхача наьхъа юстара ца а хучa лаш, цунна юкъе, В. И. Ленина хуланен общественни уйлан, культура, Iилма бухь санна, адамиена XIX-ча бlаьшерене немецки философега, английски политически экономега, французски социализмага гlолла хьахехла хийа нел вола хlама кхача а хьала тlаш кийга кхача дезош яр лаьрхlай марксизм.

«Марксизма хьо хьасти керттера кхо дакъее» яхача балха тlа В. И. Ленина, хьахьояьх, диалектически историческим материализм хьалхолвар-

[illegible] Маркси Ф. Энгельсан философиа чукха революционни переворот хилар.

Адам Смитен Давид Рикардон классически политически экономика накраrlаьнарех кол гlортолга а еш, К. Маркса хьанхелаб саьнгтара кхера тlаккета мах а болаш бола керда экономически хьехам. «Капитал» яхача ший керттерча балха тlа К. Маркса хьахьеккал, эррига капиталистически производство тlаахетача наьха тlехьакхеро йодаьь леладеш хилар. Цо ийнай промышленностерен лаьтта лааделчарен производство а капитала лелар а, эррагача капиталистически процесса формаш, цудухьа кlоаргга Iилманца бакъдаь хьахьеккад капитализм хlалак хиланзен коммунизм котьялнзен яр ца хилар, къахьегаш капиталал торгхилар.

Марксизмо хьахьокх дуне эрталаккхарга бода ийса пикъ, революционни наькъаца капиталистически стройтара коммунистическичуьга довлалла дарг ца хилар.

Ийсхо йолаши хьетамаш даьча вахарга кхача адамий безам хиларе XVII-ча бlаьшерехье а къаьстта а XVIII-гlа бlаьшере чакхйоалаш а хьахилийтай общество дикагlа хlанотlехьякхарах йола уйла — утопически социализм. К. Маркса лакха мах баьб утопически социализма вниолий балхий, цхьабакъьа, цо хьанкхал, вахаре, обществе чlоагlа кол гlортолга йоалаш дела парна хетараш Iилман наькъаца басъде йиш йоалаш хилар. Капитализм дегlаахара чура законаш хьа а дийлла мара метадаш К. Маркса из хlилак хилапза эргlоалилга Iилман наькъаца дlахьокха а керда общество кхолла могадгдолаш бола общественни ийо пролетариат хилар хьахайта а.

Цудухьа да марксизм буржуазна селлара гоама хилар.

Моллагlа боккъонца дола Iилма а санна, лахадаш дегlаух марксизм. Марксизм дlахо хьолгеи дегlайоалаеген хилар сийлахь-боккхача хьехамах — ленинизмах. В. И. Ленина кердача исторически замалахь, XIX-гlен XX-гlен бlаьшерешаш вlашагlкъастача хана, капитализм ший тlехьяьнача фале чу империализма чуенача а котаеинца пролетарски социалистически революцией эшна йоалаенача е хона дегlаделаьаьаьча марксистски хетарий система.

К. Маркса гlуллах тlех хьакхьадна дlахо дикьача В. И. Ленина кердача вlашагlтохарашцен вывозашнен хlаьхий даьл марксизма дерригаа керттера доакъош. Диалектически материализмана юкъеенай материн йола ваола вывод, диалектике белгалоюш йоалаших, хlама довзарах йола ленински теори (гойтаро теори). Исторически материализм бlаьхий хинай социалистически революции тьакъехьарча ленински теорие, пачхьалкхенах, пролетариата диктатура пачхьалкхен форма хиларах тарра Советех болча хьехамца. Политически экономе дакъе империализмчана анализ ениай В. И. Ленина, цо капитализма лакхара стади а лаьрхlа, капитализмагара социализмага довлачана чакхаш теоретически практически гlуллакхаш кийчадь. В. И. Ленина балхашка бlаьхий ю Iилман коммунизм пролетариата партех, социализми коммунизми хьалъярх дола хlамаш масса агlорахьара lомалорна.

В. И. Ленина доагlача дакъа кхьвча марксизм хархцахьяхарах а ревизионисташа, масса тайпарча аьттехьартен «аьрдехьарчен» оппортунисташа сий доалча яхарах а из лораелга.

В. И. Ленина марксизм теоретически бlаьхий кь ц Iеш, революционни событешта юкъе лаьттаь ше, цо доала хlама даьд марксистски хьехам чакхбакхара. Цо кердача тайпарча марксистски партех боль хьехам хийчбаь ца Iеш, пачхьа Росси халача хьалашка ше хьа а ль кхалхелай цу тайпара парти. В. И. Ленина пролетариата социалистически революцех бола К. Маркса хьехам кlаьл ца луш Iомабьаь дегlакхийлаш ца Iеш, цунна керте а отта, 1917 шера Октябре Росси котъяларга кхоачалый, дунеи тlа эггара хьалхарча социалистически пачхьалкхенна лард елар хинна ше дlа а оттеш. К. Маркса хьехамах кол гlортолга а еш, В. И. Ленина сийлахь-йоккха план оттабьй Советий мехка керда общество хьаьъяра.

Большевистски парте кулгалдеш хиннача Росси болхлой класса тlехьаьнна доккха хlама карагlдаьннад революционни хьехам социализм хьалъярца эггара хьалха чакхбекхарах.

Вай парти, белгалдоаьхиа Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизарга арадаькача КПСС ЦК Тезисаш тlа, социализм хьалъяра декхараш кхоачашдеш хиннай проблемаш, халонаш кердел йоккхийн хиларах, наькъаш довзаза хиларах ца кхераш. Парте ший юхаш хьаьй а даьд, хlама хьалий а ду халкъашарча чlоагlачен шеррачен бувзамашкара, марксизм-ленинизма принципашта тешаме хилартара, революционни теорий кlаьд ца луш творчески дегlакхуьйаргара, карагlдьнарех хьахиннарашта Iанш критически самопроверка доггара. Шой дерригаа гlуллакхаш марксизма-ленинизма сийлахь-боккхача хьехамца

Журнал «Агитатор» №6, 1968 шера, март.

Хlаьа общество дегlаахха керттера чулоацам керттера дестани белгабокхар капитализм а йоалаш, социализм а. Эррига хlанзара дунеи революционни процессе сийлахь-боккхача марксистско-ленински хьехамо хьалхоьттаеш, ахаш, хьалхеттташ а.

хьалхе а лелаеш чакхдоах парте. Революционни теорех, обществе объективни закономерносташ йоазарах кол гlортолга а еш, парте уитта а еш чакхйоах экономически, социальни, духовни вахара хьакъера политика, Iилман политикан органически цхьааегlо — партийни кулгала доархlамегlара принцип. Марксистско-ленински хьехам творчески дегlа а кхуьлаш, бlаьхий а беш, советски халкъа шиьъ хьех парте коммунизм котъьаякхар духьа цо лоаттабеча къовсаме.

Шолгlа дунен тlом хиначул тlехьагlа дуккхача мехкашка котьялар социализм. Советски Союзе хlанзкерда общество хьалъеш кхыча социалистически пачхьалкхенашца цхьана доттагlала гlуллакхаш а леладеш, Лакхуш, чlоагlуш латт дунен социалистически система, цо дунен тlа йолаш хиларца санна ийтта производительни низам чlоагlа дегlаухаш хиларца а капиталистически дуне буз а доахаш.

Экономика дегlаахара темпаш захка хиларца, къахьегамхой вахара тере даим айлуш хиларца белгалдеал социалистически дунен вахарера хlара шу. Социализма системо цахьдаш готъю капитализма адамий гlуллакхашка хоадамбоаллаш йолча сфере — материальни рузкъаш хьадеча.

Советски халкъа ше а доагlаш лакхал ду ший мехка экономика лаккхача, темпашеча темпанца дегlаухаш хиларах. 1917 шера дунен промышленни производствах 3 процентал кlеззигаlа мара ихачанар Росси доагlача даьсьа, хlаьта хlанз СССР хьаду дерригача дунен индустриальни продукцех пхелагlа дакъа хlанз дахьнна. Нагахьа санна Революци хиллехьарча Росси, масала, дунен тlа хьдеш долча дерригача болатех 6,5 процент мара доладе меганеи, хlанз вай ца хьаду 20 процент соагlа. Вай индустре доакъош дика лаккхагlча темпанца дегlаух, масала, США-рчуд, капитализма керттерча мехкарчуд.

Дунен социалистически система — дунен халкъашта юкъерча пролетариата карагlдьнна Iаламате доккха хlама, тешаме ийо чlоагlален. Из шиаш дегlаухаш а Маркса — Энгельса — Ленина хьалийллачен бакъдаь хьехтальчен объективни законашкен положенешкен хьежа.

Марксистско-ленински хьехам ше дlахо дегlакхуьлаарa йола хара а дунен халкъашта юкъерча болхлойн коммунистическия болаш доаха тоъамаш. дунен социалистически система дегlаахар. Из бlаьхий а ду, ледегlа а ух вежарашка йолча эррагача партеи политикагара, идеологегара, балхашкара.

Советски Союз коммунистически обществе хьалъеш а дунен социалистически система кхыча мехкашка социализм хьальеш а хилар — марксизма-ленинизма котало, аьаберборкца ийа болаш дъ хилара дола тешал.

Харцде йиш йоацаш тешал ду вай замо: болхлой класса керд-керда миллионаш, дерригача мехкий къахьегамхой марксизма-ленинизма сийлахь-боккхача хьехама гонахьа кхетьлуш хилара. Хlанз 88 коммунистически болхлойи парти а дунен тlа. Царна юкъе — социалистически мехкашка керда обществе хьалъяра кулгалдеш йола партеш дегlаенача капитализма мехкашка пролетариата лоаттабеча къовсама керте литта партеш. Капитала мехкашкара вlаштlехьбаьнна болхлой балам боккха ма а хинна дlалтей. Азеи Африкан мехкашка — колониальни доала система еза чакхйоалаш латтача континентакша коммунистически партеша шоашта гонахьа тlа-тlа аларгlа кхотаду шерра демократически [illegible]

ЦИФРАШ И БАКЪДАРАШ

Ерригсоюзни книжни палата 1968 шера I январча доаргlамашка диллача, СССР-е К. Марксен Ф. Энгельсен произведенеш кепаеттам араяьхай 2394-за, эррига тираж 65 миллиони 498 эзари экземпляр а йолаш 77 меттала (СССР халкъий 48 меттален доазол дехьарча мехкий халкъий 29 меттален). Эрсий меттала кепатеха арадаьккхад 940 книжка, 79 миллиони 204 эзари экземпляр тираж а йолаш. СССР халкъий кхыча 47 меттала — 969 книжка, 9 миллиони 787 эзари [illegible] тираж а йолаш; доазол дехьарча 29 меттала — 456 книжка, 5 миллиони 437 эзари экземпляр тираж а йолаш.

• • •

К. Марксен Ф. Энгельсен сочиненеш эрсий меттала шолгlа хьалха кепатеха араьяхар РКП(б) XIII съезда сопцагlа, хlаьта 1928 шера дешъ 1946 шерага кхачаьаца ара а йийнай уж. Царех 29 том (34 книжка) хиннай, хlаьта царна юкъе К. Марксен Ф. Энгельсен цаlo эхи эзар гарга произведени а кхо эзар гарга письмо а да.

Ерррига тираж 1 миллионни 202 эзари экземпляр хулаш я.

• • •

КПСС ЦК решенегlа марксизма-ленинизма Институт 1955 шера йолаеннай К. Марксен Ф. Энгельсен сочиненеш шолагlа ернтеха арайха. Хlанзарчоа арадаьннача 39 тома юкъе 5500 произведени письмой да. 400 произведени духьаьшка кепатехад араьннай. Кхы а цхьайтта том да арадоаккхардолаш. Цу кепатеха арадоаккхачу тираж юкъера даьрхlаца 130 эзар экземпляр я.

• • •

1967 шера КПСС ЦК-ра марксизма-ленинизма Института СЕПГ ЦК-ра марксизма-ленинизма. Институти йолаеннай оригинала меттала К. Марксен Ф. Энгельсен сочиненей бизза гуллам ккьъна кийчбе.

Сочиненей боззача гуллама юкъейоккхийтаргlе Марксен Энгельсен произведени письмоаш, хlаьта шитта вар балхий набросакаш, эмиссии, рукописий варианташ, уж дийна болаш кепадйттарий авторски тоалдарашь. Издани дуккхача отделех латтаргья, тоьий шоай къастта кумерни а йолаш.

• • •

1968 шера феврале 120 шу дизад К. Марксен Ф. Энгельсен «Коммунистически парте Манифест» араьнна. Из исторически документ арадаьннад Лондоне 1848 шера, 23 оагlув йола ше къаьстта книжка а хlоай.

«Манифест» эрсий меттала эггара хьалха арадиннай 1869 шера Женеве.

СССР-е «Манифест» 71 меттала 398-за арадаьннай, эррига тираж 17 миллиони 561 эзари экземпляр а йолаш (1968 шера I январь тlаккхочаш дlа Ерригсоюзни книжни палате доархlамаш).

• • •

[illegible]тал» Карл Маркса керттерен доархlамегlарен сочиненеш я, чlаьта — а» ш, моалтаьъ шера чукой болх а баьб но.

1967 шера сентябре 100 шу дизад «Капитал» хьалхара том арадаьннача дийнахь дела.

«Прибавочни стоимосте теори» а тlехье дикъ томех латт «Капи-тал». Цу балха дерригаа [illegible] 245 [illegible] оагlув хул.

• • •

1872 шера Г. Лопатинаи Н. Даниельсона эрсий меттала К. Маркса «Капиталах хьалхарча [illegible] из перевод эггара хьалха арадьнна мохк Росси яр.

«Капитал» 1872 шера дешъ 1917 шерралца Росси ерригге а 13-за арадаьннад, эррига тираж 30.630 экземпляр а йолаш.

Ерригсоюзни книжни палата 1968 шера 1 январь тlаккхочаш даьча доархlамашка диллача Советски йоала шерашка СССР-е эрсий меттала а СССР халкъий меттала а 172-за арадаьнна «Капитал», эррига тираж 6 миллиони 137 эзари экземпляр а йолаш.

Карл Маркса Парижски Коммуна опыт юкъаерзаь цун «Францера граждански тlом» яха болх СССР-е 21 меттала 63-за арабьнаб, ши миллион экземпляр тlех тираж а йолаш.

• • •

Коммунистически обществе дегlаахара шин фаза хьакъехьарча хьехама духьашка къовстам болаш ийса формулировани ю Маркса «Готски программа критика» Советски Союзе 29 меттала 80-за кепатехаб, 2 миллиони 764 эзари экземпляр тираж а йо-[illegible]

• • •

1968 шера К. Маркс ваьча дийнахь дешъ 150 шу дизарца дуъзаденна советски издательствашка белгаладаь К. Маркса, Ф. Энгельса, В. Ленина произведенеш а йолаш общественно-политически литература дикка дукха кlорам; марксизм хьаьъчоал цун хьехамаш кетаддь Iилман-тоахама балхаш; К. Маркса хьакъехьара мемуараш дагалоагlарами; Iилмин-популярни литературен гойтара ясобеш кепатоххарга.

• • •

Арабергба «Карл Маркса биографи» яха советски Iилмалой коллективни болх (дуагалхо академик П. Федосеев). Из Советски Союзе эггара дьахьара К. Маркса Iилман биографи я. Кийчдеш да «Марксизма лард еллараий сийлахь-боккха тlехьаьле. Шоалагlа арахйтача К. Марксен Ф. Энгельсен Сочиненеш» яха книжка.

• • •

Политиздато кийчдеш да «К. Марксахи Ф. Энгельсахи лаьца эрсий вар хаиарчар дувларш» яха гуллам. Йоккха тираж а йолаш цу издательство арабе бовзаш бола В. И. Ленина «Карл Маркс. Марксизм а юкъаш йола лоашна биографически очерк» яха болх а кхыйола книжкаш а Кийчъеш а «СССР-е К. Марксен Ф. Энгельсен литературин тlехьефе оракйшар а Iомаяр ь» яха монографи.

• • •

К. Марксен цун хьехамах хьакъехьа дола Iилман-популярни литература кургла Н. Ивановен Н. Матковскен «Сийлахь-боккха марксизма лард еллараш (К. Марксен Ф. Энгельсен музей материалашка хьежжа)», Н. Лаппа «Къона Маркс», Г. Югали Л. Наумвикак «Капитали» «Iилман тоахама методологи» яха болхаш.

Маркса 150 шу дузан «Мысль», «Знание» яхача издательствашка арадерзда дукха а книжкаш.

1818 шера 5 май Карл Маркс вина [illegible] [illegible] хьаьнча гораде Трире Брюкенштрассе урамагlа номер 10 йола цlа (аьрдехьа декъа йистерчар).
АПН—ТАСС-а сурт.

Карл Маркс ваьча дийнахь дешъ 150 шу дизар дехде Москве йаьхка цун йиlий йиlий къонгаш Фредерик, Робер, Карл, Поль Лонге К. Марксен Ф. Энгельсен музее хиннай.

СУРТА ТlА (аьрдехьара аттгlоьха): Поль, Карл, Фредерик, Робер Лонге музеи здани хьалхашца.
В. Мастюков сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦlЕЧА МАЙДА ТlА ХИННА ПАРАДИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИИ

([illegible], [illegible] 1-гlча агlо тlа).

«Хьалха [illegible] КПСС!», «[illegible] — [illegible]», «[illegible] [illegible]» — [illegible] [illegible] тlа. [illegible] КПСС ЦК [illegible] КПСС ЦК [illegible].

Ухк [illegible] болха гlо бует [illegible] XXIII-ча съезда программа [illegible] боахача [illegible] гlонаш. Из [illegible] цифраш: 160 млн. [illegible] — [illegible]! 6 млн. тонн [illegible] гулбьай! 1968 шера 300 млн. тонн [illegible]. 650 миллионаш [illegible] сахьат [illegible] 1970 шера 167 млн. тонн [illegible] ца [illegible]!

Майдан тlа бола физкультурникаш. Сигала [illegible] [illegible] гlонаш.

[illegible]

[illegible] В. И. Ленина [illegible] [illegible] Улам [illegible] трибуна тlа хьалгlа а бале, бозаш [illegible] Коммунистически парте Советски правительства кулгалдохой.

...Хьовзагlча [illegible] бозза тlа. [illegible] физкультурникий [illegible] суздан. [illegible] болхлой [illegible] гlонаш!

Керда вахар [illegible] — уж историна [illegible] Цlеча майдан тlа гlолаь. Партеи [illegible] [illegible] [illegible] гlача Москва [illegible] [illegible], [illegible] Iилмахой а, хьахьохойи гlонаш [illegible]. Цар [illegible] а — заводаш [illegible] [illegible] литература [illegible] [illegible] гlонаш [illegible] тlа гlонаш [illegible] уж шоай сийлахь-боккхача Ленин [illegible] дай санна.

Толам [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] Будапештерчара демонстрантий колоннаш тlа. [illegible] болхлой класса [illegible] Май белгалдоахиш [illegible] [illegible] [illegible].

«[illegible] [illegible] [illegible]!» — болхлой класса революционни, къовсам [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

«[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]» — [illegible] [illegible] — [illegible] столица [illegible] болхлой. «Греце халкъа [illegible]!» — [illegible] [illegible] плакате.

«[illegible] [illegible] гlаргlа! [illegible] [illegible] [illegible]!» — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] а [illegible] гlонаш [illegible] а бе...

«СССР — [illegible] [illegible]», «[illegible] социализма [illegible]!» — [illegible] [illegible] — «Марксизма-ленинизма [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]», «[illegible] [illegible]!».

...[illegible] [illegible] Цlеча майдан тlа [illegible] [illegible]. «[illegible] [illegible]...» [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] санна, [illegible] [illegible] тlа [illegible] — «Массаш а партешца!» [illegible] комсомольски [illegible] — «50».

[illegible] тlа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] гlуллакхашта [illegible], [illegible] [illegible] чу. [illegible] [illegible] [illegible] тlа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible].

М. [illegible], Л. [illegible],
А. [illegible], А. [illegible],
В. [illegible], С. [illegible].
ТАСС [illegible].

КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛХЛОЙН ПАРТЕЙ ДУНЕН ХАЛКЪАНТА ЮКЪЕРА СОВЕЩАНИ КИЙЧЪЯРА ЙОЛЧА КОМИССЕ ЗАСЕДАНЕ ХЬАКЪЕХЬАРА

КОММЮНИКЕ

БУДАПЕШТ, 29 апрель. (ТАСС). Коммунистически болхлойн партей дунен халкъанта юкъера Совещани кийчъяра йолча комиссе заседани хилар Будапеште 24—28 апреле.

Цига дакъа лаьцар укх лоаргча 54 парте векалаш: Америка Цхьанагlхийтача Штатий Коммунистически парте, Аргентина Коммунистически парте, Австре Коммунистически парте, Бельге Коммунистически парте, Болгарски коммунистически парте, Бразильски коммунистически парте, Чиле Коммунистически парте, Кипра къахьегlча халкъа Прогрессивни парте, Коста-Рика Халкъа авангарда яхача парте, Чехословаке Коммунистически парте, Дане Коммунистически парте, Къилбехьон Африкански коммунистически парте, Финляндие Коммунистически парте, Французски коммунистически парте, Грецие Коммунистически парте, Гватемальски къахьегама парте, Гондураса Коммунистически парте, Инде Коммунистически парте, Иракски коммунистически парте, Иране Халкъа парте, Израиля коммунистически парте, Иорданиски коммунистически парте, Канада Коммунистически парте, Колумбе Коммунистически парте, Польски вlашагlкхийттача болхлой парте, Лесото Коммунистически парте, Ливански коммунистически парте, Люксембурга Коммунистически парте, Венгерски социалистически болхлой парте, Марокански коммунистически парте, Мартиникски коммунистически парте, Мексикански коммунистически парте, Монгольски халкъа-революционни парте, Великобритане Коммунистически парте, Германе Коммунистически парте, Германе Социалистически единни парте, Германе Социалистически единни парте — Малхбузехьара Берлин, Итальянски Коммунистически парте, Пакистан Халкъа парте, Парагвайски коммунистически парте, Перуански коммунистически парте, Португальски коммунистически парте, Пуэрториканцски коммунистически парте, Сальвадора Коммунистически парте, Испане Коммунистически парте, Швейцарски къахьегама парте, Сирийски коммунистически парте, Советски Союза Коммунистически парте, Суданиски коммунистически парте, Турке Коммунистически парте, Тунисски коммунистически парте, Уругвая Коммунистически парте, Венесуэла Коммунистически парте. Хlаьта ийтта къайлагlлача парте хинна я.

Цул совгlа, вежарашка йолча 15 парте хlанзале хиий баьб, дунен халкъанта юкъерча Совещане дакъа а лоацарга шоаш, хlаьта тайп-тайпа бахьанашта цар хьахбодачоа комиссе заседане дакъа лаца йиш хиланза шоай лаьна.

Пленарни къамаьлаш дар заседане дакъа лоацаш хиначча вежарашка йолча эррагача партей векалаша. Къамаьлаш лаьрадеш дийцар империализма духьала, коммунистически болхлойн партешка, империализма духьаларча дерригача ницкаша шоай гlуллакхаш цхьоагlонна чакхдаладе тlехьа лоаттабеча къовсама дукха доаши, предложенеш тайпар Совещане шоа йоагlача проблемий хьакъехьа.

Кийчон комиссе белгалдаьхад дунен халкъанта юкъера Совещани Москве хьоаллагlбола да — 1968 шера 25 ноябрь.

Кийчон комиссе хьехай документий проектий чулоацами укх оттадера методийи хьакъехьарча дошаьга а совещани кийчъярах долча кхача [illegible].

Совещанено материалаш кийчъе балха группа вlашагlъеллай [illegible] комиссе.

Цу комиссе балха юкъе доакъа лаца йиш я шоай бола хlора парте.

28 апреле оттаяра хьалхаре засадане йиш балха группе.

Балха группа эррагача предложенешка хьожаргья укх шера сентябре хулача кийчон комиссе дегlаенарча заседане. Кийчъяь материалаш дlайохьийтаргья эррагача коммунистически болхлойн партей Централъни [illegible].

Совещани кийчъеча юкъе хlанз укх сахьате дакъа доаккхаш бола коммунистически болхлойн партеш тlахьех комиссе коммунистически болама, империализма духьаларча дерригача империализма духьаларча къовсаме шоай гlуллакхаш цхьоагlонна чакхдоаккхаргба дегlадоаладеш хилар духьа цу балха юкъеяхар.

Кийчон балха юкъе дакъа лаца шоай дакъалаи бахийта вlашагlкъаргдоаргча партешкара дох комиссе хургйолча совещане дувал оттадаргвоаш йола шоай материалаш предложенеш цул арагlа лахийтар.

Дагардараш кхьъестаякха, цу гlагlа дунеча хьалашка чакхйоалача кийчон комиссе балхо хьахехкар, дерхlаш дола вежаре хlаьнаш бахьан долаш лоаттабеча къовсаме тlа-тlа чlоагlагlа интернационални наькъаца цхьана гlуллакхаш делалеш болаш коммунистически болхлойн партеш хилар.

Дас гIозбаьхна хохкараш дин боагIа город Грознерчa культурасаттуме ... демархой.

М. Панова сурт.

Ленински районан колонна хьалха цIе байракхаш ахьаш боагIараш.

М. Панова сурт.

Къахьегаман демонстраци дахьа ... болу ... болхлой.

М. Панова сурт.

КЪАХЬЕГАМ, МАШАР, ДОТТАГIАЛ ХЕСТАДЕШ

ГРОЗНЕ ХИННА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ

Цхьоалагiа Май. Ирса, Къахьегама, Машара цIей. Сийрда хьежача бIьстан малхаца, хозача духхарца кхьачар из Нохч-ГIалгIайчен столица — город Грозне. Улицаш, майдаш дешаеш шершаш а цIе байракхаш, транспаранташ.

Города къахьегамхоша къьаста белгала да таханара деза цIей. Маа сийна ярьжача социалистически яхье декхий къахьегама толамаш даьхад промышленни, транспорта, гIишлоний организацей коллективаша. Таханара май Октябрьски революце шоллагIча ах бIаь шерара хьалхара май да.

В. И. Ленина цIерагIа йоли майда. Iуйрийна 10 сахьат доаллашехьа трибуна тIа бовл республика партийни, советски органий кулгалхой, промышленносте, юртбоахаме, транспорте, гIишлон организацешка, ахьча халиъа боахана доакъошка балха тIа дьахха латтараш, къьана коммунисташ, револоце ветеранаш. Микрофона хьалхашка ва КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь вов. С. С. Априткин. КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, республика Министрий Совета, КПСС горкома, горисполкома цIерагIа къахьегамхой деза цIей—цхьоалагIа Май даькъала душ во. ДIахо новкъоста Априткина белгалдоах питилетка кхоалагIча шера хьалхарча бьъ бетта республика къахьегамхоша даьха толамеш, дикача къахьегама тьовхамашца цхьоалагIча Майна уж вакъабаьхна хилар. Уж толамаш кхы а лакхара тIахьех цо республика къахьегамхой.

Цул тIехьагIа ерига майда етасиерисгре Советски Союза Гимн лоаг. Цхьоа векъа, сатош отт майдане. ТIьакха В. И. Ленина майда тIа бовл Грозненски гарнизона бIухой. БIу бенна ног лупош боагIа уж. Фе латт уж вай мекха машарера къахьегам лорабеш. Вай массане а сатем моастагIчох лорабеш сийлен ха тIа латта советски халкъа къонгаш ба уж.

ТIаккха цIийлу майда. Из а города байракхаш ахьаш боагIарий колонна. Царна тIехь-тIехьа гучабовл спортсменаш. ЧIоагIа чоалтамеи тайп-тайпарен акробатически упражненеш ю цар.

— Сийле хийла къонача тIехьен, коммунизм хьалъеш боахкарий! — дег тIара доагIа дешаш хьахош трибуна тIара.

Боахаш ба город Грознера спортсменаш. Нийнлегаа кхоалагIча шера СССР-а абсолютни чемпионка цIи лыкхай къонача спортсменка Овчинникова, вай мехка яйза ца Iеш доахал арахьа а йоташ я Грознерча тренерашка хьалххель Парадиева, кхыбараш. Иштта дег гIоадехд тоххам доахам ба вай «Терек» яхача командера футболисташ, классически кIалхетаргах латам бола дукха спортсменаш. Царна тIехьа боаш спорте Iомаль гонна хьахьоахаш гучабовл берий спортивни школа спортсменаш. Хоза, массане безам тIаешаш упражненеш ю цар. Иштта цхьанена тIехьа шоллагIбараш боахаш трибуна хьалхашка гIолла тIехбовл Нохч-ГIалгIай педагогически института физвоспитане факультета, «Динамо», «Локомотив» яхача спортивни общестай, Педагогически училища, кхыча спортивни организацей спортсменаш.

Трибуна хьалхашка ба профессионально-техническа образоване управлене дешархой. «Хьа дешаеш цIерацен уIла ю сиха, къовсащ лоаттабу, са доах, дах тхоь», яха дешаш кIала доле вай баьча В. И. Ленина доккха портрет дахь цар. Иштача уйлашца бах хургбола гIишлошъераш, мехкдаьттахой, кхачан болхлой, кхыбараш. Маа хьалхарча яхье шоаш даьха толамаш гойташ транспаранташ дахь цар. Цу управлене училищашта юкъе белгалъьяьнна дика толамаш даьха № 10 йолча училища коллектив хьалха гучайовл. Цун тIехьа боагIа хургбола мехкдаьттахой, № 4 йолча училища дешархой. Царна юкъе ба шоай кортамукъале бахьан долаш американски агрессорашна къовсам лоаттабеча демократически республикера Вьетнамера вай городе дешаш бола вьетнамцаш.

«Сийле хийла цинай кортамукъале бахьан долаш турпала лоттача вьетнамски халкъа! — дег тIара доагIа дешаш хьахош трибуна тIара. Иштта царна тIехьа чакхбаьлар хургбола гIишлошъераш, химикаш, транспортни болхлой. Цу училищашка дийна бахьна тайп-тайпарча промышленни предприятешка, гIишлоний транспортни организацешка хьинаре къахьегам, балха тIа хьалха латтам ба оараш, оараш къона специалисташ. Цхьоалагча гIишлошъераш кийчбеча № 11 йолча училища арахийна массехк эзар специалист вай республике болх бе ца Iеш, вай мехка лоархIаме гIишлош хьалъеча дуккхача моттигашка балхаш деш.

Цхьоалагiча майна сийлехца накъабоагIаш шоаш даьха толамаш дIалоашийташ дола транспаранташ даьхаш хоза кийчбенна, дог гIоадаьвна боагIа город Грознерча тайп-тайпарча школашка дешаш бола дешархой, хьехархой. Колонна хьалха а Заводской районера № 21 йолча юкъерча школа коллектив. «Машар, Къахьегам, Май!», «Даькъала хилда Цхьоалагiа май! — яха а кхыдола а лоазунгаш да дешархоша дахьаш. Иштта цар хьахойт 350 моттиг йола школьни театр шоаш хьаьдеш хилар. Къона тIехье хьалхеоча советски хьехархой, дахи сийле хийла шун, яхаш моарчал хоатт трибуна тIара.

«ТIех дика дешаш чакхдоаккхаргьа 1967—68 дешара шу!», «Даьи лаьха котал... — къоначарна хьоккаш!», «В. И. Ленина васхетама дахххара дешаргда оаха!» — яха а кхыдола а транспаранташ бе а доахкаш ба дуккхача школашкара дешархой.

Цхьоалагiча майна сийленца накъадаьхара социалистическа яхье ьынача районашта юкъе лакхагIа къахьегама толамаш даьхача Старопромысловски районa байракхаш гучайоал. Цу районерча предприятешта юкъе а этапа хьалха гучайоал Октябра 50 шу дузача денна ьыржача Еррригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг дьаха, КПСС ЦК, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий, Совета, ВЦСПС памятни байракх делаш «Старогрознефть» НПУ коллектив, Питилетка кхоалагiча шера кха а лакхагIа къахьегама толамаш доах цо. ЦхьоалагIча майна къахьегама совгIат а кийчдеш, укх бетта чотах бь бетта планах совгIа мехкдаьтта промыслоне управлене мехкдаьттахоша дьакха «Iаьржа доша» 20 эзар тоннаш мехкдаьттеш иттах ... кубиметраш ... газ а.

«Старогрознефть» НПУ бурувлетцача конторе дукха бригадаш я сехагIон кIоаргагIеш буруш а тохаш, дуккхагIа мехкдаьтта дакхийтара къовсам лоаттабеш. Царех а бь бетта планах совгIа 500 метр буруш теха бурувлеттарий мастера вов. Попова кулгалду бригада. Иштта дика къахьегама толамаш доах питилетка кхоалагIча шера цу управлене транспортни контора коллективе. Бь бетта план 104, 5 процент кхоачашъяьй цо, къахьегама овсарде планах лаьрхIачул 4.5 процент лакхъяьй, хIаьта дIа-ъха хьача муххьара дIаболи мах 1.5 процент лохбаьй.

Старопромысловски район Грознерча промышленни районех къьнагIчарех цаI а. Цу районе дукха промышленни предприятеш а питилетка кхоалагIча шера плани тIаийца социалистически дехкараш толамца кхоачашдеш. Царех а бь бетта план 102,2 процент кхоачашьяь «Трансмаш» завода коллектив, из план 106 процент кхоачашьяь «Грознефтеразведка» треста АТК коллектив, кхыбараш.

Майда цIийль гучайоал Октябрьски района байракхаш. «Даим сийле хийла Октябрьнефта мехкдаьттахой!» — хьахош трибуна тIара. Хьахоина дуккхагIа мехкдаьттеш гаш яача болхлаш къахьегача «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахоша дег гIоадоахи къахьегама толамаш доах укх шера. ХIара бетта тIехкхоачашъю цар «Iаьржа доша» дакхара план. Мехкдаьтта дуккхагIа дакххийтара шоай ...ш ца кхобеш къахьег «Грознефтеразведка» треста чуйоагIача Октябрьски бурувлеттача контора бурувлеттараша. Цар бь бетта план 104 процент кхоачашъяьй, планал совгIа теха буруш бIаьш метраш я. Планах лаьрхIачул совгIа укх бь бетта ваччахьалкхенна 42 эзар сом пайда баьб бурувлеттараша. Майна бь бетта план хьанал хьалха кхоачаш а ея, сийленца накъаленай цу районера транспортни контора, социалистически яхье котъяьннача Электромеханически завода, Нохч-ГIалгIай химически завода, № 4 йолча маькх ета завода коллективаш.

Вай республике эттара хьалхарчарна коммунистически къахьегама сийлен цIи яькхачарех я Грозненски вагонни депо. Цу цIера сий хани лакха лоаттаду цо. Мехкдаьтта продукташ чуйоттара бь бетта план 104 процент кхоачашъяьй депо болхлоша, планал совгIа ваччахьалкхенна кхоаьдь ахча 40 эзар сом да. Иштта дика къахьегама толамаш даьхал локомотивни депо болхлоша а.

ГучайоаI СевКавНИИ института коллектив. Дукха лоархIаме балхаш кхоачашдаьд Iилманхоша укх тIехьарча шерашка мехкдаьттахой балх аттача баккхара. Халача производственни процессашта автоматизаци механизаци яь, мехкдаьтта даккхача скважинашта гаьнара управлени е йиш йолаш гIулакх чакхдаьккхал, телемеханизаци яь промыслашка. Кхы а дукхагIа Iилманхоша балхаш а деш чакхьяннха лерхI цар питилетка.

ЛаьгIа хьенхача бIаьстан висо лоаьаш байракхаш. ЦаI шоллагIчоа тIехьа йоалаш майда тIа шоаш къахьегамхой цIей колоннаш. Хоза кийчьаь я уж. Демонстрантшта ба доахк Къахьегам, Машар, Ирса, ДоттагIал къайкаду лозунгаш.

— ЦхьоалагIча май моарчал да Заводской района къахьегамхошка, — хьахош трибуна тIара.

В. И. Ленина цIерагIа йолча майдан тIа бовл Заводской района къахьегамхой.

Тахан района къахьегамхой колоннашта хьалха йоагIа КПСС XXIII съезда цIерагIча крекинг-завода коллектив. Из бохьо дьахкай цо Май сийна ярьжача социалистически яхье доккхий толамаш дахар бахьан долаш. Бь бетта план крекингсташа аха ди хьалха кхоачашъяьй. ХIьата Май сийна тIаийца социалистическа дехкараш кхоачашдаьд 28 апрель тIаккхоаччаш. Уж дехкараш кхоачашдеча къьаста дика къахьийгал вв. Овсянников, Кононенко, Чупрын, иштта кхыбараш керте латтача коммунистически къахьегама цIи лелаеча установкай коллективаша.

— Сийле хийла Ерригсоюзни яхье котбаьннача химикий! — яхаш трибуна тIара моарчал хоатт Грозненски химкомбината коллективага. Лелача цIейна накъабоагIаш дика совгIачаш кийчдаьд химикаша. Бь бетта план хаьнал хьалха кхоачашъяь цар. Планал совгIа арахийцай мехкдаьтта продуктий эзараш тоннаш.

Комбината цехашта юкъе дьаргача социалистически яхье котъяьннай вов. Щербакова кулгалдеча цеха коллектив. Цуххьа донча хийнахьа чIоагIа дог айенна ва цIи хоза химик. Иштта дика къахьийгал Романов Анатолий керто латтача подцептидень хоаккхача цеха коллективо а. Цо 22 апреле кхоачашъяьй бь бетта задани. ТIех дика къахьийгал цIей колонне гIа боахача аппаратчикаша Домепаос, Куприенко, кхычар.

БIаьстан цIейна накъабоагIаш доккхий толамаш даьхад Я. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача болхлоша, гIулакхерча цеха, инженерно-технически болхлоша. Планах лаьрхIачул совгIа укх дIабахача бь бетта 370 эзар сом кхоадьт завода технологаша. Маа сийна социалистически дехкараш тIаьхаш цар дош лелинадар 25 апреле бь бетта план кхоачашъе.

Из дош сийленна кхоачашдаьд цар. Хоза кийчдаьча транспаранташ тIа белгалдоах цу социалистическа яхье доккхий толамаш даьхачар цIераш, уж ба технологаш Широков, Чурсунов, иштта кхыбараш.

Хоза кийчдаь рапорташ дахь А. Шерипова цIерагIча нефтемаслозавода коллективо. Планал совгIа бIаьш тоннаш мехкдаьтта продукташ арахийцай коммунистически къахьегама цIи лелаеча коллективо. Бь бетта план хьанал хьалха кхоачашъяьй №№ 2, 3 йолча цехий коллективаша. Къьаста дика къахьийгал технологаша Галиулина, Рухлина, Казакова, Лукашина, Кучеренко, Курапова, иштта кхычар а. Уж чествабеш за завода болхлоша даьхаш дола рапорташ.

Мехкдаьтта чакхдоахараша, химикашта тIехьа боагIа «Чечингстрой» треста гIишлошъераш, Тачнадлий лентерагеологаш, «Грознефтехимстрой» треста, Ленина орден лелаеча № 7 йолча треста СМУ, Грозненски ПМК гIишлошъераш. Цар массане а дахь къахьегама рапорташ, хоза кийчьаь транспаранташ, лозунгаш.

ЦхьоалагIча Майна дикача толамашца накъабаьнхай Грозненски железобетонни конструкцей завода болхлой а. «107 процент кхоачашъяьй тха заводе бь бетта план» — яхаш да цар даьхаш доал транспарантах.

Мехкдаьттахой шоаш дикагIйола новкъостий бедта хьахьехад «Грознефть» объединене транспортникаш. Мухь дIагIаьа кхаьара план 120 процент кхоачашъяьй цар. Цулухье цIей колоннашка кура гIа боахаш ба автомобилисташ.

— Сийле хийла вай советски Iилманхой! — ю моарчал хоатт майда тIа баьнача «Гипрогрознефть» института Iилманхошка. Укх тIехьарча хана дикка толамаш даьхал цар. Института проектех хьалъяьй дукха установкаш, цехаш. Дукха маьхала балхаш ду института проектировщикашта доахал дехьарча мехкашка а. Творческа къахьегам, шоай хьинар кхы а чIоагIагIа айдь къахьегам ба уж питилетка кхоалагIча шера а.

ЦIей майда тIа бовл Ленински района къахьегамхой. Хоза кийчьаьча колоннашта эттара хьалха йоагIа «Красный молот» яхача завода коллектив. Вай мехка а дехьол мехкашка а цIи хоза я заводо арахецца лоархIаме продукци.

Завода коллективо даим хьаллоаш дикагIдар, толамагIдар, накъадар. Из традици хинна дIаеттад. Вай республике эттара хьалхагIа дьыер из планировани экономически стимулировани керлача системага. Машиналашъераша бе доахкача лозунгашца плакаташ хьахьекъ цунах даьхаш бераш. Дикка лакхъенна къахьегама овсарле, хIаьа хIара болхлочун безам тIабахаб хилал дакха болаш йола продукци арахецара.

«ХIайха моарчал да «ТАРО» завода коллективага, — йоах трибуна тIара. Маа сийна ярьжача социалистически яхье дег гIоадоаха толамаш даьхад завода болхлоша.

Трибуна хьалхашка гIолла чакхбовл хIачаш тегараш, кхачан промышленноста болхлой, кота гIире бераш, полиграфисташ.

Трибунашка латтачара чIоагIа тIоарош тох майда тIа Грозненски мехкдаьтта института студенташ баьлча. Хоза боагIа хургбола мехкдаьттахой, геологаш, технологаш, гIишлошъераш. Институт хьийнйаьккха денна из йистедьоккхай 14 эзар специалисте. Уж къахьегаш ба вай мехка тайп-тайпарча мийлнигашка. Шоай къахьегамца вай Даьлен фужкъа боашлех цар.

КIезига бац института вай мехка а нуй девзал дехьа а цIи хеза Iилманхой.

Укх тIеххьарча хана института Iилманхоша дукха тохкамаш даьд. IадьмаIтe производствашка маьхала да царех дукхагIдарш. Уж производствашка юкъедахьара творческа къахьегам ба института Iилманхой.

Майда тIа бовл Нохч-ГIалгIай педагогически института студенташ, хьехархой. Хоза кийчъьь а цар колоннаш. Кагирхоигта бе доахк тайп-тайпара лозунгаш, плакаташ. Институте дешаш нахчийн гIалгIайн къамех юкха кагирхойн мехкарийн ба.

Массехк сахьат хилар Грозне къахьегамхой демонстраци. Цо хьахьехар вайна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара грозненашта шоай низ а хьинар а кходерг цa хилар. Къахьегамхой демонстраце кхы цIаьякха а хьагойтар партех халкъан цIаккха йохаргIоаца цхьоагIо.

Города паркашка, скверашка, культуры дворецашка, клубашка бойса яххалца дехо цIей деалеш хилар города къахьегамхой.

М. АУШЕВ, Б. КОСТОЕВ.

ЦIЕЙ ДЕЗДУ РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОША

НАЗРАНЬ

Массе мотте гуш яр байракхаш, транспаранташ, лозунгаш, партен правительствен кулгалхой портретш...

Хувшаденнадар цу дийнахь Назрана сибат, Укх шера эттара хьалха хул укхаза первомайски демонстраци (хьалхагIа район йолча хана мичнигаш мара хилацар).

30 гаргга предприятешкара, организацешкара коллективай колоннаш яр демонстраце. Дикача къахьегама толамашца цIейна накъабаьхнабар дуккхагIбараш.

Эттара хьалхарчарна ба «Электроинструмента» заводера 700—800 къона болхлой. Бь бетта задание кхоачашъяьй цар.

Дика хьахьег укхазарча ахархоша, доахан лелалераша. Массайола продукташ ваччахьалкхен хIаллара задание кхоачашъяьй «Назрановский» совхоза. Цигарча колонна юкъе яр цIи хеза доярка Барахоева Лейла. Цун цIьхк тIа хьег КъахьегамаТурпала дешо седкъа, СССР-а Лакхехьарча Совета депутата знак, цIей хьатIадоагIача сарраха укхаза хиннача торжествени собране хьаенна «ВДНХ» бронзеи медаль.

Хана кIабахача бь бетта цо цай 24 Iаттагава ляьххай 24.500 килограмм шура. ХIаранегара лаьрхIача ля а цхьанца эзар совгIа.

Цеча кIадашца ххьлача машина тIа яхьача ниферана терахь тIаох: 1600 килограмм шура, 90 центнер кхартолаш; 30 центнер хьажкIа... Из за «Октябра 40 шу» яхача котела коллективо укх шера де лерхIар.

Пандар, халкар, тIоараш, бехаш, илли да массанахьа а.

Демонстраци чаккхьеянначул тIехьагIа а саккъердаш хилар дег гIоадаьннача нахьархой.

АЧХОЙ-МАРТАН

Цхьоалагiча маа Iуйрийна итт сахьат доалаш дукха нах гулбелар Ачхой-Мартана района Майда тIа. В. И. Ленина памятника юхе оттаьча трибуна тIа баьлар районна хьалхара секретарь вов. Русин, Ачхой-Мартана районаца яхье яьннача Украински СССР Херсонски областа Цурюпински районера ена районна хьалхара секретарь вов. Беловецки керте вола делегаци. Гулбеннарашка моарчал хоатташ кхамаьл дир цар.

Х. Нурадилова цIерагIча центральни улицаш тIа гIолла чакхбаьлар района «Орджоникидзевский», «Лермонтовский», «Самашкинский», кхача совхозий къахьегамхой, №№ 1, 2 йолча юкъерча, № 1 йолча бархI шера школа дешархой, кхы а дуккхабараш.

Митинг чакхъьаннач тIехьагIа района центральни стадиона тIа гоймаш хилар. Массе мотте сакъердам хилар.

ОРДЖОНИКИДЗЕВСКАЯ

Дукха нах гулбелар цхьоалагIча Мая Сунженски района «Орджоникидзевская» яхача станица центральни майда тIа.

Трибуна тIа хьатIабовл района кулгалхой, цIи хеза къахьегамхой. Митинге гулбеннача нахага моарчал душ къайкаьл ду райисполкома председатела С. Ш. Шиева. ТIаккха къадхьл хIара КПСС райкома хьалхарча секретара В. В. Варлашкина. Цо белгалъяьккхар Сунжа къахьегамхоша шоайтIехье иттлагIа йола цхьоалагIа Май диийча толамашца дезлар.

— Хаьал хьалха кхоачашъяьй юртбоахама къахьегамхоша ваччахьалкхенга хьайбай продукци йоалара бь бетта план. — Дералга бIаьстан балхаш чакхдаьхад района дикагIаловча бригадашка: «Победа», «Цеча Эскара» цIерагIча, XIX партсъезда цIерагIча колхозашка.

Трибуна тIа хьатIаьоал тракторни бригада бригадир вов. Безбородов. —Юбилейни шера хIара гектара тIера юкъера лаьрхIача 27 центнер ялат чуйийцах тха бригадо, хIаьта укх шера хIара гектара тIара 30 центнер йоаккхаргья оаха, — йоах цо.

Митинг чакхъьача тайп-тайпара лоазараш, халхараш хилар майда тIа.

ГУДЕРМЕС

Цхьоалагiа май. Iуйрийна дегаш гIоахьаьна арабаьлар Свобода яхача, шоай городе керттерча, проспекта тIа гудермесхой. Массанахьа гуш яр ЦIе байракхаш, транспаранташ. Хьахозар доаха иллеш, цу халхараш.

Делача цIейна яхача къахьегама толамашца накъабаьхнабар городе промышленни предприятей, районерча колхозий совхозий къахьегамхой.

Демонстраци хьаяла города кагирхоша. Царна юкъе хьалха-боагIа №№ 8, 24 йолча профессионально-технически училищай дешархой. Царна тIехьа В. И. Ленина памятника юхе гIолла тIехбоал № 2 йолча педагогически училища дешархой а. Кагирхоша бе доахк В. И. Ленина, КПСС ЦК политбюро члений портреташ.

Бе йоалхаш ЦIе байракхаш транспаранташ йолаш чIоагIа дегаш гIоахьаьна боагIа города шоалашкара дешархой.

Проспекта тIа йоал Гудермесска локомотивни депо коллектив. Май хилалехьа хьалхарча деношка дакха къахьегама толамаш дахарах цунна хьежайир КПСС горкома горисполкома карара кара тела ЦIе байракх. Бь бетта мухь дIа-юха бахьана план 109 процент кхоачашъяьй, хIаьта планал совгIа бь пайда 135 эзар сом да.

Совхозий колхозий колоннашта хьалха йоагIа «Гудермесский» совхоза коллектив. Царга я СССР-а юртбоахама Министерства юртбоахама продукташ кийчъеча болхлойн гIуллакхера ... профсоюза ЦК-а карара кара тела ЦIе байракх. ЦхьоалагIа май ... ... денна совгIат дар цо. Майна накъабоагIаш шоаш даьха къахьегама толамаш ... кийчбеш дог гIоадаьнна ... арабаьннаб города кхачан промышленноста, торговле болхлой.

Сайракйа царна, кхоо сахьат хилар къахьегамхой.

МАЛГIАБЕК

Маьх хьежам, Iадьхаш, ... первомайски цIей МалгIабеке. Укх тIехьарча шерашка хьалъяьча керлача МалгIабеко гулбелар мехкдаьтта доахараш, бурувлеттараш, юртбоахама болхлой, дешархой, педагогаш.

Майдана итт сахьат доалаш демонстраци хьаела къахьегамхой колоннаш. Трибуна хьалхашка за болх «Малгобекнефть» НПУ болхлой, инженерно-технически болхлой. Дукхача хьоккхашка накъаенай 1 Мае цун коллектив, тIехкхоачашяьй цIейна социалистически дехкараш а. Царна тIехьа чакхбаьлар № 1-ча конторa бурувлеттараш.

Юртбоахама ... хьалха района хьалха латтача «Кавказ» яхача боахама колхозхоша, царна тIехьа ... «Ахкинчуртский», «Ингушский» совхозий болхлой. Цу коллективаша дика толамаш а укх шера царна ... латта ... а дуваш а кертаа транспаранташ.

Демонстраци чакхъьанначул тIехьагIа къахьегамхой сакIа стадионе, парке бовх. Дика тоалйийна укх шера эттара хьалха хьайийIахача стадионе МалгIабекерча спортсменашка даькъа а доалаш хилар тайп-тайпара спортивни ловзараш.

Сакъердаме дIадахьар первомайски цIей МалгIабека къахьегамхошка.

* * *

Иштта цхьоалагIа май доккхий республика сорагача юкъий къахьегамхоша а.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

Грозне къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитето къахьегамхошка дикагIа салоIийта йиш хилийтар дукха С. М. Кирова цIерагIча городской парка 1968—1969 шерашка реконструкци яр план оттаьяй.

ХIаьнле тоьал дукха балхаш даьд цу планага хьажжа. Ерриге а хийнай паркера электросерлаш, парка радиоаппаратура а оттаьнчайй радиоузел, реконструкци яьй Зеленни театра арахьара этажа, тентара парка а тола ... вчай ... цу ... майдан, керттерча паркера статуяш, ... бош, ... къопроъхьай парк, ... сакъерам дола ... лаьрхIа ... ... чура цIенъяра балхаш ... латт. в. кх. дI.

Тахан — 1-ча Мае г. Грозне къахьегамхошта ... айдарш ... паркe. «Иллешто гIалаа тIа ... доле Майа ... цIей дехьара оттаьча программа тIа дуккха сакъераме мероприятеш а. 1—2—3-ча маа бола ... шоашт ... ... дотарий ... тIа тайп-тайпара ловзареш, ... спортивни ... хилар. Зелени театра сцена тIа муниципальни ... салоIаш ... хилла ... № 6, № 8 йолча школий художественни самодеятельноста выступленешка, «Сакъердамеча ... дукха» яхача программагIа Нохч-ГIалгIай ваччахьалкхен филармоне эстрадни ансамбль, Нохч-ГIалгIай ... ваччахьалкхен ансамбль, Нохч-ГIалгIай ваччахьалкхен филармоне симфонически оркестра а выступленешка. Кинотеатре царна тIа ... документальни художественни кинофильмаш.

КонцертгIахьожа доаккха даьнь салоIа сайре хул 4-ча маа. Цу ... Зелени театра сцена тIа салоIеш ... ЕоаргагIа концерт ... художественни самодеятельноста ... республиканска ... концерташ. ВIаштIехьа ... республиканска ... болхлошка ... .

Фашистски Германи ... ... Ленински комсомола 50 шу дизаран дешаш С. М. Кирова цIерагIча парке ... «Комсомол, ... фестиваль ... ... обкома парка болхлоша.

М. ХАМАТХАНОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадуегIа, хьажа

РАДИО

4 МАЙ, ШОАТТА

ХЬАЛХАРА ПРОГРАММА

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен даьтта деледерию (нохчий меттала). 8.30 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIера. 8.25 — «Марша боагIийла, болхлой, Iуйре». 16.05 — «Къона тIехье». 16.30 — Советски композиторий Дш (гIалгIай меттала). 16.35 — Маркс вача дийнахьа дена 150 шу кхачарга К. Маркса Ф. Энгельса стихаш. 17.00 — «Самукъане оагIонаш». 17.30 — Самодеятельни радиотеатре сцена тIа просвещени Шеи болхлой вокально квинтет. 18.00 — Советски композиторий Дш (нохчий меттала). 19.10 — Литературни передача — (гIалгIай меттала). 19.30 — Урус-Мартана культура Цен художественни самодеятельносте доалъяьчий концерт.

хьач. (ЦТ). 21.00 — Иллеи дешарий клуб. (ЦТ). 22.00 — Передачий программа. 22.05 — К. Маркс вача дийнахьа дена 150 шу дизаре «Сийлахь-доаккхача вахаро оагIонаш».

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 МАЙ, ШОАТТА.

13.00 — Кагайхочун Дш. 15.30 — вокальни ... эстрадни концерт. 16.00 — «Журналист» яха художественни фильм. (хьалхара сери). 18.00 — К. Маркс вача дийнахьа дена 150 шу дизарга (нохчий меттала доакхх). 18.30 — Дунен хабарашта юкъера обозрени. 18.30 — Интервидени. Европе футболагIа хьалхале яккхара. Венгри — СССР. Будапештера передача.

РАДИО

5 МАЙ, КIИРАНДИ.

ХЬАЛХАРА ПРОГРАММА

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 8.25 — Кепайоахон болхлошта дола концерт. 15.05 — Советски композиторий Дш. 15.30 — Кепайоахон болхлошта лаьрхIа концерт 16.00 — «Спортивни орбита» яха радиожурнал. 16.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 16.35 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.55 — Москва. К. Маркс вача дийнахьа дена 150 шу дизара хетаь торжествени заседани концерти. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 МАЙ, КIИРАНДИ.

10.05 — Передачий программа. 10.05 — К. Маркс вача дийнахьа дена 150 шу дизаре хетаь торжествени заседани. Передачий хулача юкъа «ЙоркI ди» яха дунен хабаршта юкъера программа. (ЦТ). 21.00 — Передачий программа. 21.05 — «Журналист» яха художественни фильм (шоллагIа сери).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам.—3-30-11; бехктерашна секретара—3-34-30; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; шура боахачий письмой отделий—3-42-30.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-30.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революци проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05078.

Заказ № 2141.